

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма	«Економіка міста та урбаністика»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах»

здобувача Варвянської Ксенії Ігорівни

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шевчук Оксана Василівна

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н, академік НАН України,
Данилишин Богдан Михайлович

(підпис)

Київ 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА

Факультет маркетингу
Кафедра регіоналістики і туризму

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

перший (бакалаврський)
05 «Соціальні та поведінкові науки»
051 «Економіка»
«Економіка міста та урбаністика»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

_____ О.В. Шевченко
(підпис)

« » _____ 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Данилишин Б.М.
(підпис)

« » _____ 2026 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Варвянській Ксенії Ігорівні
очної форми навчання
на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «05» листопада 2025 р. №1760-ст.
Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах вітчизняних та зарубіжних науковців, статистичні дані з офіційних джерел, науково-популярні та періодичні матеріали, інтернет-джерела.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ У МІСТАХ
Розділ 2	АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ У МІСТАХ
Розділ 3	НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ У МІСТАХ В УМОВАХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Об'єкт дослідження:	процеси формування та функціонування зайнятості населення у містах України в умовах міграційних змін.
Предмет дослідження:	міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	дослідити міграційні процеси в Україні, оцінити їх вплив на зайнятість у містах та визначити напрями удосконалення регулювання зайнятості в умовах міграційних процесів.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	
1. Дослідити сутність та основні види міграційних процесів в Україні.	
2. Розкрити теоретичні підходи до дослідження зайнятості у містах.	
3. Розглянути методичні підходи до оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість населення.	
У розділі 2	
4. Дослідити стан і динаміку зайнятості у містах України.	
5. Проаналізувати рівень зайнятості у містах України з використанням. (GIS-візуалізація)	
6. Оцінити вплив міграційних процесів в Україні на зайнятість у містах, зокрема на прикладі м. Києва.	
У розділі 3	
7. Визначити основні проблеми зайнятості у містах, спричинені міграційними процесами.	
8. Проаналізувати механізми регулювання зайнятості у містах в умовах міграційних процесів.	
9. Розробити напрями вдосконалення та запропонувати заходи мінімізації негативного впливу міграційних процесів на зайнятість у містах (з акцентом на м. Київ).	

**Задання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Шевчук О.В.
« » _____ 2026 р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

Варвянська К.І.
« » _____ 2026 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 69 сторінок, 3 таблиці, 6 рисунків, список використаних джерел з 60 найменувань.

Назва кваліфікаційної бакалаврської роботи

«Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах»

Актуальність теми

Міграційні процеси в Україні в умовах воєнних подій набули значних масштабів і стали важливим чинником соціально-економічних змін. Зовнішня та внутрішня міграція спричинили перерозподіл трудових ресурсів між регіонами та містами, що вплинуло на рівень і структуру зайнятості населення. Переміщення працездатних осіб з одних територій і їх концентрація в інших містах зумовили кадрові дисбаланси, зміну професійної структури зайнятих та посилення напруженості на окремих міських ринках праці. За таких умов особливої актуальності набуває дослідження міграційних процесів в Україні та їх впливу на зайнятість у містах. Аналіз масштабів і структури міграції, а також оцінка її наслідків для зайнятості є необхідними для обґрунтування ефективних механізмів регулювання та забезпечення стабільного розвитку міської економіки.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи - дослідити міграційні процеси в Україні, оцінити їх вплив на зайнятість у містах та визначити напрями удосконалення регулювання зайнятості в умовах міграційних процесів.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі **завдання**:

1. Дослідити сутність та основні види міграційних процесів в Україні.
2. Розкрити теоретичні підходи до дослідження зайнятості у містах.
3. Розглянути методичні підходи до оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість населення.
4. Дослідити стан і динаміку зайнятості у містах України.
5. Проаналізувати рівень зайнятості у містах України з використанням GIS-візуалізації.
6. Оцінити вплив міграційних процесів в Україні на зайнятість у містах, зокрема на прикладі м. Києва.
7. Визначити основні проблеми зайнятості у містах, спричинені міграційними процесами.
8. Проаналізувати механізми регулювання зайнятості у містах в умовах міграційних процесів.
9. Розробити напрями вдосконалення та запропонувати заходи мінімізації негативного впливу міграційних процесів на зайнятість у містах (з акцентом на м. Київ).

Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування зайнятості населення у містах України в умовах міграційних змін.

Предметом дослідження є міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах.

Методи дослідження з визначенням отриманих за їх допомогою результатів

Для досягнення мети роботи було використано комплекс методів: аналіз і синтез, індукція та дедукція, статистичний та економіко-математичний аналіз, графічна і картографічна візуалізація (GIS), SWOT-аналіз, а також метод прогнозування.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів

Теоретична значущість дослідження полягає в узагальненні підходів до аналізу міграційних процесів в Україні та їх впливу на зайнятість у містах. Методична значущість виражається у застосуванні статистичних, аналітичних і картографічних (GIS) методів для оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість у містах. Практична цінність роботи полягає в розробленні рекомендацій щодо вдосконалення механізмів регулювання зайнятості у містах в умовах міграційних процесів.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2026

Рік захисту роботи 2026

Ключові слова: міграційні процеси в Україні, зайнятість у містах, внутрішня міграція, зовнішня міграція, ринок праці, безробіття, трудові ресурси, міська економіка, міграційні потоки, GIS-аналіз.

ABSTRACT

The bachelor's qualification thesis contains 69 pages, 3 table, 6 figures, a list of used sources including 60 titles and appendices.

Title of the bachelor's qualification thesis

“Migration Processes in Ukraine and Their Impact on Employment in Cities”

Relevance

Migration processes in Ukraine in the context of wartime events have acquired significant scale and have become an important factor of socio-economic changes. External and internal migration have caused the redistribution of labor resources between regions and cities, which has affected the level and structure of employment of the population. The movement of working-age people from some territories and their concentration in other cities has caused staff imbalances, changes in the professional structure of the employed population and increased tension in certain urban labor markets. Under such conditions, the study of migration processes in Ukraine and their impact on employment in cities becomes particularly relevant. The analysis of the scale and structure of migration, as well as the assessment of its consequences for employment, is necessary to substantiate effective regulatory mechanisms and ensure sustainable development of the urban economy.

The purpose to determine the scale and features of migration processes in Ukraine, to assess their impact on employment of the population in cities and to substantiate directions for improving the mechanisms for regulating urban labor markets.

In accordance with this goal, the following **tasks** were identified:

1. To investigate the essence and main types of migration processes in Ukraine.
2. To reveal theoretical approaches to the study of employment in cities.
3. To consider methodological approaches to assessing the impact of migration processes on employment of the population.

4. To investigate the state and dynamics of employment in cities of Ukraine.
5. To analyze the level of employment in cities of Ukraine using GIS visualization.
6. To assess the impact of migration processes in Ukraine on employment in cities, in particular on the example of Kyiv.
7. To identify the main problems of employment in cities caused by migration processes.
8. To analyze the mechanisms of regulating employment in cities in the conditions of migration processes.
9. To develop areas of improvement and propose measures to minimize the negative impact of migration processes on employment in cities (with an emphasis on Kyiv).

The **object** of the study is processes of formation and functioning of employment in the cities of Ukraine in the context of migration changes.

The **subject** of the study is migration processes in Ukraine and their impact on employment in cities.

Research methods with the definition of the results obtained with their help

To achieve the purpose of the work, a set of methods was used: analysis and synthesis, induction and deduction, statistical and economic-mathematical analysis, graphical and cartographic visualization (GIS), SWOT analysis, as well as the forecasting method.

Theoretical, methodological and practical significance of the obtained results

The theoretical significance of the study lies in generalizing approaches to the analysis of migration processes in Ukraine and their impact on employment in cities. The methodological significance is expressed in the application of statistical, analytical and cartographic (GIS) methods for assessing the impact of migration processes on employment in cities. The practical value of the work lies in the development of recommendations for improving the mechanisms for regulating employment in cities under conditions of migration processes.

Year of completion of the bachelor's qualification thesis – 2026

Year of defense – 2026

Key words: migration processes in Ukraine, employment in cities, internal migration, external migration, labor market, unemployment, labor resources, urban economy, migration flows, GIS analysis.

Відгук
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету маркетингу
освітньо-професійної програми «Економіка міста та урбаністика»
Варвянської Ксенії Ігорівни
на тему «Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах»

1. Актуальність теми: актуальність теми дослідження зумовлена суттєвими трансформаціями соціально-економічного розвитку України в умовах воєнних подій, що супроводжуються масштабними міграційними процесами. Внутрішня та зовнішня міграція призвели до значного перерозподілу трудових ресурсів між регіонами та містами, що, у свою чергу, вплинуло на функціонування міських ринків праці. Особливої ваги набувають питання дисбалансу попиту і пропозиції робочої сили, зростання конкуренції за робочі місця, а також необхідність адаптації механізмів регулювання зайнятості до нових умов. Дослідження цих процесів є важливим для забезпечення ефективного функціонування ринку праці, підвищення рівня зайнятості населення та формування стійкого розвитку міських економік.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: робота відзначається логічною структурою та послідовністю викладення матеріалу. У першому розділі здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз міграційних процесів та зайнятості населення. Аналітична частина роботи базується на використанні актуальних статистичних даних та сучасних джерел, що дозволило об'єктивно оцінити стан і динаміку зайнятості у містах України в умовах міграційних змін. Робота характеризується системним підходом до дослідження проблеми та обґрунтованістю висновків.

3. Наявність самостійних розробок автора: у другому розділі здобувачем здійснено оцінку впливу міграційних процесів на зайнятість у містах із використанням інструментів графічної та картографічної візуалізації (GIS). Також розроблено напрями вдосконалення регулювання зайнятості в умовах міграційних процесів, та проведено SWOT-аналіз системи регулювання зайнятості, а також запропоновано комплекс заходів щодо мінімізації негативного впливу міграції на ринок праці. Це свідчить про здатність здобувача самостійно аналізувати економічні процеси та формувати практичні рекомендації.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: отримані у роботі результати мають як теоретичну, так і практичну цінність. Здобувачем узагальнено підходи до дослідження міграційних процесів та їх впливу на зайнятість населення, а також систематизував сучасні інструменти регулювання ринку праці. Практичні рекомендації спрямовані на вдосконалення державної та місцевої політики зайнятості, розвиток підприємництва, підвищення ефективності інтеграції внутрішньо переміщених осіб та використання цифрових технологій на ринку праці. Запропоновані заходи є обґрунтованими, логічно впливають із

проведеного аналізу та можуть бути використані у практичній діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

5. Наявність недоліків: до окремих недоліків роботи можна віднести дещо обмежене використання економіко-математичних методів для кількісної оцінки впливу міграційних процесів на зайнятість, а також відсутність детального аналізу на рівні конкретного міста. Водночас, зазначені недоліки не знижують загальної наукової та практичної цінності роботи.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК (0-60 балів)

<u>Критерії оцінювання</u>	<u>Шкала, балів</u>	<u>Оцінка, балів</u>
<u>1. Логіко-структурний рівень</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	8
<u>2. Науково-теоретичний рівень (розділ 1)</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	8
<u>3. Аналітико-методичний рівень (розділ 2)</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	6
<u>4. Конструктивний рівень (розділ 3)</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	8
<u>5. Рівень наукової етики</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	10
<u>6. Організаційний рівень</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	10
<u>Загальна оцінка</u>	<u>0 – 60</u>	50

Кваліфікаційна бакалаврська робота відповідає вимогам та рекомендується до захисту.

Науковий керівник к. е. н., доцент

(підпис)

Шевчук О.В.

« » _____ 2026 р.

Рецензія

на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача вищої освіти

Варвянської Ксенії Ігорівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема « Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах »

Актуальність теми кваліфікаційної бакалаврської роботи і доцільність її розроблення: У сучасних умовах міграційні процеси суттєво впливають на ринок праці, рівень зайнятості населення та соціально-економічний розвиток міст України. Особливої актуальності тема набула після 2022 року через масштабне внутрішнє та зовнішнє переміщення населення. Дослідження Варвянської К.І. є своєчасним і важливим, оскільки дозволяє визначити основні тенденції та проблеми зайнятості населення у містах в умовах міграційних змін.

Якість проведеного дослідження: Робота виконана на належному науковому рівні з використанням статистичних матеріалів, наукових джерел та нормативно-правових актів. Автором проведено комплексний аналіз міграційних процесів та їх впливу на зайнятість населення у містах України, а також досліджено сучасний стан ринку праці міста Києва.

Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: Позитивними рисами роботи є актуальність теми, логічна структура дослідження та комплексний підхід до аналізу проблеми. У роботі ґрунтовно розкрито теоретичні засади міграційних процесів, проведено аналіз сучасних тенденцій зайнятості населення та запропоновано практичні заходи щодо зменшення негативного впливу міграції на ринок праці.

Зауваження: У роботі доцільно було б більш детально розглянути міжнародний досвід регулювання міграційних процесів та доповнити аналіз

більшою кількістю статистичних матеріалів і графічних елементів. Проте зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Практична значимість висновків і рекомендацій: Запропоновані у роботі рекомендації можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування при формуванні політики зайнятості населення та регулюванні міграційних процесів. Практичне значення мають запропоновані заходи щодо підтримки зайнятості населення та розвитку ринку праці у містах України.

Місце роботи та посада рецензента

Науковий ступінь, учене звання (*за наявності*)

(підпис, ПІБ)

Підпис засвідчую:

(посада, підпис)

Місце печатки організації, де працює рецензент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ У МІСТАХ	6
1.1 Сутність і види міграційних процесів в Україні	6
1.2 Теоретичні підходи до дослідження зайнятості у містах.....	12
1.3 Методичні підходи до оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість у містах.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ У МІСТАХ.....	21
2.1 Динаміка та структура міграційних процесів в Україні	21
2.2 Аналіз зайнятості у містах України в умовах міграційних процесів (GIS- візуалізація)	26
2.3 Оцінка впливу міграційних процесів на зайнятість у містах	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ У МІСТАХ В УМОВАХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	41
3.1. Проблеми зайнятості у містах, спричинені міграційними процесами...	41
3.2 Державне та місцеве регулювання зайнятості у містах	45
3.3 Шляхи мінімізації негативного впливу міграційних процесів на зайнятість у містах	50
ВИСНОВОК	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми

Міграційні процеси в Україні в умовах воєнних подій набули значних масштабів і стали важливим чинником соціально-економічних змін [1; 2]. Зовнішня та внутрішня міграція спричинили перерозподіл трудових ресурсів між регіонами та містами, що вплинуло на рівень і структуру зайнятості населення [3]. Переміщення працездатних осіб з одних територій і їх концентрація в інших містах зумовили кадрові дисбаланси, зміну професійної структури зайнятих та посилення напруженості на окремих міських ринках праці [4]. За таких умов особливої актуальності набуває дослідження міграційних процесів в Україні та їх впливу на зайнятість у містах. Аналіз масштабів і структури міграції, а також оцінка її наслідків для зайнятості є необхідними для обґрунтування ефективних механізмів регулювання та забезпечення стабільного розвитку міської економіки [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми міграційних процесів широко досліджуються у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Теоретичні основи економічної природи міграції розкрито у працях Д. Массей, О. Старка та інших учених, які обґрунтували вплив факторів «push-pull» і структурних дисбалансів на мобільність населення [6; 7]. В Україні вагомий внесок у дослідження демографічних та соціально-економічних аспектів міграції зробили Е. Лібанова, О. Малиновська, С. Пирожков та інші науковці [8–10]. Окремі аспекти просторового розвитку, урбаністики та зайнятості досліджуються в рамках наукової діяльності КНЕУ імені Вадима Гетьмана, зокрема на Кафедра регіоналістики і туризму КНЕУ, де значна увага приділяється проблемам розвитку міст, регіональної економіки та трансформації зайнятості в умовах сучасних викликів.

Специфіка джерельної бази

Інформаційну основу становлять праці українських і зарубіжних учених, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства економіки України, Національного банку України, матеріали міжнародних організацій (ООН, МОМ, Світовий банк, Євростат), а також наукові розробки Кафедра регіоналістики і туризму КНЕУ.

Мета дослідження

Дослідити міграційні процеси в Україні, оцінити їх вплив на зайнятість у містах та визначити напрями удосконалення регулювання зайнятості в умовах міграційних процесів.

Завдання дослідження

1. Дослідити сутність та основні види міграційних процесів в Україні.
2. Розкрити теоретичні підходи до дослідження зайнятості у містах.
3. Розглянути методичні підходи до оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість населення.
4. Дослідити стан і динаміку зайнятості у містах України.
5. Проаналізувати рівень зайнятості у містах України з використанням GIS-візуалізації.
6. Оцінити вплив міграційних процесів в Україні на зайнятість у містах, зокрема на прикладі м. Києва.
7. Визначити основні проблеми зайнятості у містах, спричинені міграційними процесами.
8. Проаналізувати механізми регулювання зайнятості у містах в умовах міграційних процесів.
9. Розробити напрями вдосконалення та запропонувати заходи мінімізації негативного впливу міграційних процесів на зайнятість у містах (з акцентом на м. Київ).

Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування зайнятості населення у містах України в умовах міграційних змін.

Предметом дослідження є міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах.

Методи дослідження

Для досягнення мети роботи було використано комплекс методів: аналіз і синтез, індукція та дедукція, статистичний та економіко-математичний аналіз, графічна і картографічна візуалізація (GIS), SWOT-аналіз, а також метод прогнозування.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів

Теоретична значущість дослідження полягає в узагальненні підходів до аналізу міграційних процесів в Україні та їх впливу на зайнятість у містах. Методична значущість виражається у застосуванні статистичних, аналітичних і картографічних (GIS) методів для оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість у містах. Практична цінність роботи полягає в розробленні рекомендацій щодо вдосконалення механізмів регулювання зайнятості у містах в умовах міграційних процесів.

Інформаційна база дослідження

Праці вітчизняних та зарубіжних науковців, статистичні дані з офіційних джерел, науково-популярні та періодичні матеріали, інтернет-джерела, а також матеріали наукових досліджень Кафедра регіоналістики і туризму КНЕУ.

Структура роботи

Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні основи дослідження міграційних процесів в Україні та їх впливу на зайнятість у містах. Другий розділ присвячено аналізу міграційних процесів в Україні та оцінці їх впливу на зайнятість у містах. У третьому розділі визначено проблеми зайнятості у містах в умовах міграційних процесів та запропоновано напрями вдосконалення механізмів регулювання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ У МІСТАХ

1.1 Сутність і види міграційних процесів в Україні

Міграційні процеси є важливим соціально-економічним явищем, яке безпосередньо впливає на демографічну структуру населення, формування трудових ресурсів та функціонування ринку праці. Термін «міграція» походить від латинського слова *migratio*, що означає переселення або переміщення. У науковій літературі міграція визначається як територіальне переміщення населення між різними адміністративними одиницями або державами, що супроводжується зміною місця проживання на певний період або назавжди [1].

Різні науковці пропонують власні підходи до трактування поняття міграції. Зокрема, дослідник А. Хомра розглядає міграцію як територіальне переміщення населення, що супроводжується зміною місця проживання та впливає на демографічні та соціально-економічні процеси [1]. У свою чергу, С. Каслс виділяє два основні типи міграції — внутрішню та міжнародну. Внутрішня міграція відбувається в межах однієї держави, тоді як міжнародна міграція передбачає перетин державних кордонів і зміну країни проживання [1]. На мою думку, поділ міграції на внутрішню та міжнародну є одним із найбільш поширених у наукових дослідженнях, оскільки дозволяє чітко визначити масштаби та напрямки переміщення населення.

Інший підхід до аналізу міграційних процесів запропонував М. Пулен, який розглядає міграцію у просторовому та часовому вимірах. Просторовий аспект пов'язаний зі зміною території проживання, а часовий — із тривалістю перебування особи в новому місці проживання. Подібною позицією дотримується і Ю.

Римаренко, який визначає міграцію як переміщення людей через кордони певних територій зі зміною місця проживання на тривалий час або назавжди [1].

Важливу роль у поясненні причин міграції відіграють соціально-економічні чинники. Так, Т. Драгунова підкреслює, що міграційні процеси можуть бути зумовлені економічними, політичними, соціальними, етнічними та релігійними причинами. Зокрема, люди можуть змінювати місце проживання через пошук роботи, покращення умов життя або безпекові фактори [1]. Зазначу, що саме поєднання різних факторів найчастіше визначає інтенсивність та напрямки міграційних потоків.

У сучасних дослідженнях міграція розглядається як складний процес, що включає різні форми мобільності населення. За визначенням В. Шелюка, міграційні процеси відображають взаємозв'язок соціальних, економічних і демографічних факторів, оскільки вони впливають на розподіл населення, формування трудових ресурсів і розвиток ринку праці [1].

Міграційні процеси відіграють важливу роль у формуванні демографічної та економічної структури суспільства. Вони впливають на чисельність населення, його вікову структуру, рівень зайнятості та формування трудового потенціалу держави. У сучасних умовах глобалізації мобільність населення значно зросла, що зумовлює активізацію міграційних потоків між країнами та регіонами [4]. Саме розвиток міжнародних економічних зв'язків та відкритість ринків праці значною мірою стимулюють зростання міграційної мобільності населення між різними країнами.

Науковці підкреслюють, що міграційні процеси тісно пов'язані з економічним розвитком територій. Так, Е. Лібанова зазначає, що міграція є одним із ключових механізмів перерозподілу трудових ресурсів між регіонами та країнами. Вона може сприяти економічному розвитку територій, але водночас може призводити до дисбалансів на ринку праці та скорочення трудового потенціалу в країні походження мігрантів [5]. Подібної думки дотримується і О.

Малиновська, яка підкреслює, що міграційні процеси є невід'ємною частиною сучасного соціально-економічного розвитку. Вона вважає, що міжнародна трудова міграція значною мірою впливає на структуру зайнятості населення, рівень доходів домогосподарств і розвиток національної економіки [1].

У дослідженнях О. Позняка зазначається, що міграція населення є важливим фактором демографічної динаміки. Переміщення населення між регіонами впливає на чисельність працездатного населення, що безпосередньо позначається на формуванні трудових ресурсів та функціонуванні ринку праці [6].

Значну увагу дослідженню міграційних процесів приділяють і міжнародні організації. За даними Міжнародної організації з міграції (ІОМ), у сучасному світі міграція є важливим чинником соціально-економічного розвитку, оскільки вона сприяє переміщенню трудових ресурсів, обміну знаннями та підвищенню рівня зайнятості в країнах призначення [7].

Міграційні процеси можуть мати різні форми та прояви, тому у наукових дослідженнях їх класифікують за кількома основними ознаками. Найпоширенішою є класифікація міграції за напрямом переміщення населення. Відповідно до цього виділяють внутрішню та зовнішню міграцію. Внутрішня міграція передбачає переміщення населення в межах однієї країни, наприклад між регіонами або містами. Зовнішня міграція пов'язана з переміщенням населення між різними державами і включає такі форми, як еміграція, імміграція та реєміграція [4].

За тривалістю перебування міграцію поділяють на постійну, тимчасову та сезонну. Постійна міграція передбачає зміну місця проживання на тривалий або невизначений період часу. Тимчасова міграція пов'язана з переміщенням населення на певний обмежений період, наприклад з метою навчання або працевлаштування. Сезонна міграція характерна для окремих видів економічної діяльності та пов'язана з короткостроковими трудовими переміщеннями населення [5].

Крім того, міграційні процеси можна класифікувати залежно від причин переміщення населення. Найбільш поширеною є економічна міграція, яка виникає у зв'язку з пошуком роботи, підвищенням рівня доходів або покращенням умов життя. Також виділяють освітню, соціальну та політичну міграцію [6]. На мою думку, саме економічні фактори є одними з найпоширеніших причин переміщення населення у сучасному світі.

За характером переміщення населення міграцію поділяють на добровільну та вимушену. Добровільна міграція здійснюється за власним бажанням людини з метою покращення умов життя або працевлаштування. Вимушена міграція виникає під впливом зовнішніх обставин, таких як воєнні конфлікти, природні катастрофи або політична нестабільність [7]. Слід підкреслити, що у сучасних умовах значна частина міграційних потоків пов'язана саме з вимушеним переміщенням населення.

Міграційні процеси мають важливий вплив не лише на демографічну структуру населення, але й на функціонування ринку праці. Переміщення населення між регіонами та країнами призводить до перерозподілу трудових ресурсів, що безпосередньо впливає на рівень зайнятості та структуру економічної активності населення. Особливо відчутним цей вплив є у містах, де зосереджена значна частина підприємств, установ та організацій, що формують попит на робочу силу [5].

Міста виступають основними центрами економічної діяльності та ринку праці, тому зміни чисельності населення, пов'язані з міграційними процесами, істотно впливають на рівень зайнятості. З одного боку, приплив населення до міст може сприяти збільшенню трудового потенціалу та розвитку економічної активності. З іншого боку, надмірна концентрація населення може створювати додаткове навантаження на міські ринки праці, посилювати конкуренцію за робочі місця та спричиняти зростання безробіття [6].

Особливо актуальним є дослідження взаємозв'язку між міграційними процесами та зайнятістю населення у містах після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році. Масове переміщення населення як у межах країни, так і за її межами призвело до значного перерозподілу трудових ресурсів між регіонами та містами.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році міграційні процеси значно активізувалися. Основними причинами переміщення населення стали воєнні дії, загроза життю та руйнування інфраструктури [2]. Крім безпекових факторів, важливу роль відіграють економічні причини, зокрема втрата роботи, руйнування підприємств та погіршення умов життя.

Крім того, значна частина населення була змушена переміститися через руйнування житлової інфраструктури, пошкодження транспортної системи та обмежений доступ до соціальних послуг. У таких умовах багато людей переїжджали до більш безпечних регіонів України або виїжджали за кордон [2].

До основних причин міграції населення України після 2022 року можна віднести:

- військові дії та загрозу безпеці населення;
- економічні труднощі та втрату роботи;
- руйнування житла та інфраструктури;
- пошук кращих умов життя і працевлаштування;
- возз'єднання сімей.

Узагальнення основних причин міграції населення України після 2022 року подано на рисунку 1.1.

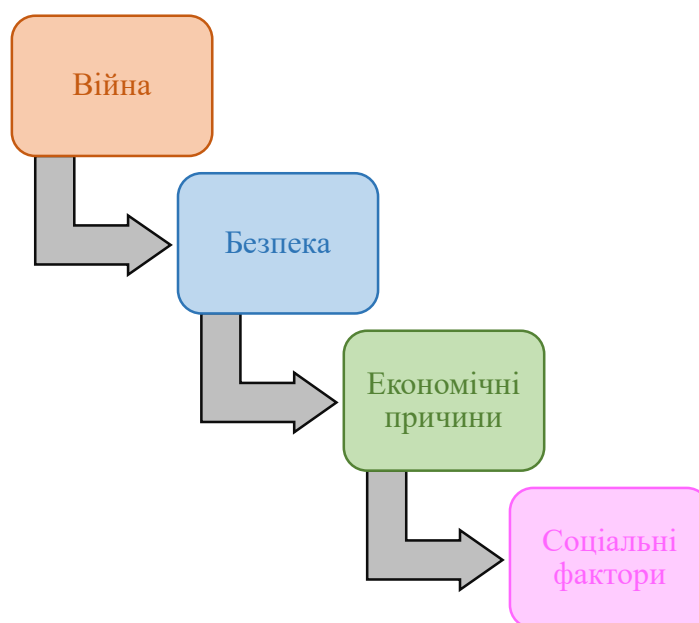

Рисунок 1.1 – Основні причини міграції населення України після 2022 року

Джерело: розроблено автором.

Повномасштабна війна спричинила одну з найбільших міграційних криз у Європі за останні десятиліття. За даними міжнародних організацій, уже в перші місяці війни мільйони людей були змушені залишити свої домівки. Станом на 2025 рік приблизно 5,7 млн українців перебувають за кордоном, а близько 3,7 млн осіб залишаються внутрішньо переміщеними в межах країни [2].

Більшість українських мігрантів після 2022 року отримали тимчасовий захист у країнах Європейського Союзу. Найбільша кількість біженців була зафіксована у Німеччині, Польщі та Чехії, де українці отримали право на тимчасове проживання та доступ до ринку праці [3].

Внутрішня міграція також набула значних масштабів. Значна частина населення перемістилася до відносно безпечних регіонів України, зокрема до великих міст центральних і західних областей. Це призвело до зміни структури зайнятості, збільшення попиту на робочу силу в окремих містах та формування нових економічних викликів для місцевих ринків праці [7].

Таким чином, проведений аналіз наукових підходів до трактування поняття міграції дозволяє зробити висновок, що міграційні процеси є важливим соціально-

економічним явищем, яке впливає на демографічну структуру населення, формування трудових ресурсів та функціонування ринку праці. У науковій літературі міграція розглядається як переміщення населення між різними територіями, що може мати різні форми та прояви залежно від напрямку, тривалості, причин та характеру переміщення. Прикладом є, вплив сучасних умов міграційних процесів значною мірою на розподіл трудових ресурсів між регіонами та країнами, а також на структуру зайнятості населення. Особливо актуальним є дослідження цих процесів у контексті воєнних подій в Україні після 2022 року, які спричинили масштабне переміщення населення як у межах країни, так і за її межами. Дослідження міграційних процесів та їх впливу на зайнятість населення у містах є важливим для подальшого аналізу соціально-економічного розвитку міських територій.

1.2 Теоретичні підходи до дослідження зайнятості у містах

Зайнятість населення є однією з ключових характеристик соціально-економічного розвитку держави та важливим індикатором ефективності функціонування ринку праці. Особливого значення дослідження зайнятості набуває у міських територіях, оскільки саме міста виступають основними центрами економічної діяльності, концентрації підприємств, установ та організацій, що формують попит на робочу силу. У сучасних умовах активізації міграційних процесів, особливо після 2022 року, зайнятість у містах зазнає суттєвих змін, що потребує глибшого теоретичного аналізу [8].

У науковій літературі поняття зайнятості розглядається як економічна категорія, що характеризує участь населення у трудовій діяльності з метою отримання доходу або забезпечення власних потреб. Відповідно до підходу Міжнародної організації праці, зайнятість визначається як діяльність населення,

спрямована на виробництво товарів і послуг, яка забезпечує отримання заробітної плати або іншого доходу [9]. Таким чином, зайнятість виступає важливим елементом функціонування ринку праці та формування економічної активності населення.

Варто зазначити, що дослідження проблем зайнятості має тривалу наукову традицію. Значний внесок у розвиток теорії зайнятості зробили представники класичної економічної школи. Зокрема, А. Сміт та Д. Рікардо розглядали зайнятість як результат взаємодії попиту та пропозиції праці на ринку. На їхню думку, рівень зайнятості безпосередньо залежить від масштабів виробництва, рівня розвитку економіки та діяльності підприємств [10].

Подальший розвиток теоретичних підходів до дослідження зайнятості пов'язаний із кейнсіанською економічною школою. Дж. М. Кейнс доводив, що рівень зайнятості визначається сукупним попитом в економіці. У періоди економічних криз або нестабільності держава повинна активно втручатися у функціонування ринку праці шляхом реалізації економічної політики, спрямованої на підтримання зайнятості населення [11]. Такий підхід став основою формування сучасних механізмів державного регулювання ринку праці.

Сучасні економічні дослідження розглядають зайнятість як складну систему взаємодії економічних, соціальних та демографічних факторів. Особливо важливим є просторовий аспект зайнятості, який пов'язаний із територіальним розподілом населення, розвитком міських агломерацій та міграційними процесами [12]. Саме просторовий аспект дозволяє найбільш повно дослідити особливості формування зайнятості у міських територіях.

У містах зайнятість населення формується під впливом низки факторів, серед яких важливу роль відіграють економічна структура міста, рівень розвитку підприємництва, інвестиційна активність, демографічні процеси та міграція населення. Слід підкреслити, що саме міграційні процеси значною мірою

впливають на пропозицію робочої сили у містах, змінюючи структуру трудових ресурсів та рівень конкуренції на ринку праці [13].

У сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється аналізу взаємозв'язку між міграційними процесами та зайнятістю населення. Переміщення населення між регіонами та країнами призводить до перерозподілу трудових ресурсів, що може спричиняти як позитивні, так і негативні наслідки для економічного розвитку міст. З одного боку, приплив населення може сприяти збільшенню трудового потенціалу та економічної активності, а з іншого — створювати додаткове навантаження на ринок праці та соціальну інфраструктуру [14].

У наукових дослідженнях виділяють кілька основних теоретичних підходів до аналізу зайнятості населення у містах. До них належать економічний, соціально-демографічний та інституційний підходи.

Економічний підхід розглядає зайнятість як результат функціонування ринку праці, де відбувається взаємодія попиту на робочу силу та її пропозиції. Соціально-демографічний підхід акцентує увагу на характеристиках населення, таких як вік, освіта, професійна структура та мобільність. Інституційний підхід аналізує роль державної політики, законодавства та соціальних інститутів у регулюванні зайнятості населення [12].

Для кращого розуміння основних наукових підходів до дослідження зайнятості населення у містах доцільно узагальнити їх у вигляді схеми. Основні теоретичні підходи до аналізу зайнятості населення у міських територіях представлено на рисунку 1.2.

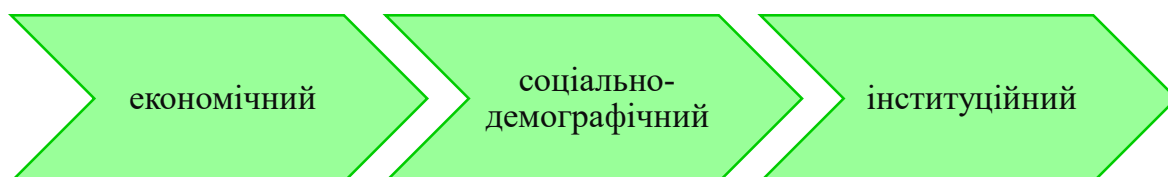

Рисунок 1.2 – Основні теоретичні підходи до дослідження зайнятості населення у містах.

Джерело: сформовано автором на основі [10–12].

Представлена схема відображає основні теоретичні підходи до дослідження зайнятості населення у містах, які використовуються у сучасних економічних дослідженнях. Кожен із цих підходів дозволяє розглядати зайнятість населення з різних позицій та враховувати вплив економічних, соціальних і демографічних факторів.

Важливим аспектом дослідження зайнятості у містах є також аналіз факторів, що впливають на її формування. До основних факторів належать економічний розвиток території, рівень інвестицій, демографічна ситуація, структура економіки, рівень урбанізації та масштаби міграційних процесів [13].

В умовах повномасштабної війни в Україні після 2022 року вплив міграційних процесів на зайнятість у містах значно посилився. Масове переміщення населення призвело до зміни територіального розподілу трудових ресурсів. У деяких містах спостерігається збільшення чисельності населення та зростання конкуренції за робочі місця, тоді як в інших регіонах виникає дефіцит робочої сили [14].

Оскільки міграційні процеси безпосередньо впливають на формування трудових ресурсів та функціонування ринку праці у містах, доцільно узагальнити основні напрями цього впливу у вигляді схеми. Взаємозв'язок між міграційними процесами та зайнятістю населення у містах представлено на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Вплив міграційних процесів на зайнятість у містах

Джерело: сформовано автором на основі [13–14].

Як видно зі схеми, міграційні процеси можуть впливати на зайнятість населення у містах через зміну чисельності трудових ресурсів, структури робочої сили, рівня конкуренції на ринку праці та попиту на робочу силу з боку підприємств.

У сучасних умовах урбанізації зайнятість населення у містах розглядається як один із ключових факторів економічного розвитку територій. Саме у містах концентрується значна частина підприємств, установ та організацій, що формують попит на робочу силу та забезпечують створення нових робочих місць. Водночас рівень зайнятості у міських територіях залежить від низки економічних, соціальних і демографічних факторів, серед яких важливу роль відіграють міграційні процеси [12].

Міграція населення безпосередньо впливає на формування трудових ресурсів у містах, оскільки переміщення населення змінює чисельність працездатного населення, професійну структуру робочої сили та рівень конкуренції на ринку

праці. У результаті цього можуть виникати як позитивні, так і негативні наслідки для економічного розвитку міських територій [13].

Таким чином, зайнятість населення у містах формується під впливом економічних, демографічних та інституційних факторів. Проведений аналіз теоретичних підходів дозволяє зробити висновок, що міграційні процеси виступають одним із важливих чинників трансформації міських ринків праці, оскільки вони змінюють територіальний розподіл трудових ресурсів та впливають на структуру зайнятості населення. Я вважаю, врахування взаємозв'язку між міграцією та зайнятістю є необхідною передумовою для подальшого аналізу розвитку міських ринків праці та формування ефективної політики зайнятості.

1.3 Методичні підходи до оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість у містах

Оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість населення у містах є важливим напрямом сучасних соціально-економічних досліджень. Міграція населення безпосередньо впливає на формування трудових ресурсів, змінює структуру пропозиції робочої сили та визначає динаміку розвитку міських ринків праці. У зв'язку з цим виникає необхідність застосування відповідних методичних підходів, які дозволяють комплексно оцінити масштаби та наслідки міграційних процесів для зайнятості населення у містах [12].

У науковій літературі оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість базується на використанні системи статистичних показників та аналітичних методів дослідження. До основних показників, які застосовуються для аналізу зайнятості населення, належать рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт економічної активності населення, чисельність зайнятого населення, а також структура зайнятості за видами економічної діяльності. Аналіз цих показників

дозволяє оцінити зміни у функціонуванні ринку праці під впливом міграційних процесів [8].

Одним із найбільш поширених методичних підходів є статистичний аналіз, який передбачає використання офіційних статистичних даних для дослідження динаміки міграційних потоків та їх впливу на зайнятість населення. Статистичні методи дозволяють визначити тенденції змін у чисельності зайнятого населення, виявити територіальні відмінності у рівні зайнятості та оцінити взаємозв'язок між міграцією та ринком праці [9].

У практиці економічних досліджень важливе значення має використання динамічного аналізу, який дозволяє простежити зміни показників зайнятості у часі. Такий підхід дає можливість визначити тенденції розвитку ринку праці та встановити, як саме міграційні процеси впливають на зміни рівня зайнятості населення у містах. Аналіз динаміки показників зайнятості дозволяє виявити періоди зростання або зниження економічної активності населення та оцінити вплив різних соціально-економічних факторів на ці процеси.

Важливим елементом методичного забезпечення дослідження є використання порівняльного аналізу. Цей підхід дозволяє зіставити показники зайнятості населення у різних містах або регіонах та визначити вплив міграційних процесів на формування трудових ресурсів у конкретних територіях. Порівняльний аналіз дає можливість виявити відмінності у структурі зайнятості, рівні безробіття та економічній активності населення залежно від масштабів міграції [10].

Порівняльний аналіз також дозволяє оцінити відмінності у функціонуванні міських ринків праці залежно від економічного потенціалу міст. Великі міста зазвичай характеризуються більш диверсифікованою структурою економіки, що створює ширші можливості для працевлаштування населення. Водночас у малих та середніх містах структура зайнятості часто залежить від діяльності окремих підприємств або галузей економіки, що робить їх більш вразливими до міграційних процесів.

Окрім статистичних методів, у дослідженнях впливу міграційних процесів широко застосовується економіко-аналітичний підхід. Він передбачає аналіз взаємозв'язків між міграційними процесами та основними показниками функціонування ринку праці. Зокрема, досліджується залежність між зміною чисельності населення працездатного віку та рівнем зайнятості у містах. Такий підхід дозволяє оцінити, яким чином міграція впливає на пропозицію робочої сили та формування попиту на працю з боку роботодавців [11].

Важливу роль у дослідженні впливу міграційних процесів на зайнятість відіграє структурний аналіз. Його застосування дозволяє визначити зміни у галузевій та професійній структурі зайнятості населення. Міграція часто призводить до перерозподілу трудових ресурсів між різними секторами економіки, що може впливати на розвиток окремих галузей у містах. Наприклад, приплив населення до великих міст може сприяти зростанню зайнятості у сфері послуг, торгівлі та логістики, тоді як відтік населення з інших територій може спричиняти дефіцит робочої сили у промисловості або інших галузях економіки [13].

У сучасних дослідженнях дедалі більшого значення набуває використання просторового аналізу для оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість населення. Просторовий підхід дозволяє дослідити територіальні особливості розміщення трудових ресурсів та визначити основні центри концентрації зайнятого населення. Аналіз територіального розподілу мігрантів дає змогу оцінити, як змінюється структура зайнятості у містах залежно від масштабів внутрішньої та зовнішньої міграції [14].

Важливим напрямом дослідження є також використання економіко-математичних методів. Такі методи дозволяють встановити кількісні залежності між різними соціально-економічними показниками та визначити вплив міграційних процесів на рівень зайнятості населення. Використання економіко-математичних моделей дає можливість прогнозувати зміни на ринку праці та оцінювати можливі наслідки міграції для економічного розвитку міських територій [15].

У сучасних умовах дослідження впливу міграції на зайнятість передбачає використання комплексного підходу, який поєднує різні методи аналізу. Поєднання статистичного, структурного, порівняльного та просторового аналізу дозволяє отримати більш повне уявлення про характер змін на ринку праці та визначити основні тенденції розвитку зайнятості населення у містах.

Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році значна частина населення була змушена переміститися до відносно безпечних регіонів країни. Це призвело до збільшення чисельності населення у деяких містах та зміни структури зайнятості населення. У результаті цього у містах, що приймають мігрантів, спостерігається зростання попиту на робочі місця та підвищення конкуренції на ринку праці [16].

Водночас у регіонах, з яких відбувається відтік населення, можуть виникати проблеми, пов'язані зі скороченням трудового потенціалу та зниженням економічної активності. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу міграційних процесів та їх впливу на зайнятість населення у містах із використанням різних методичних підходів та інструментів дослідження [17].

Таким чином, оцінювання впливу міграційних процесів на зайнятість у містах базується на використанні комплексу методичних підходів, серед яких важливу роль відіграють статистичний, порівняльний, структурний, просторовий та економіко-математичний аналіз. Застосування цих методів дозволяє комплексно дослідити взаємозв'язок між міграційними процесами та функціонуванням міських ринків праці, визначити основні тенденції розвитку зайнятості населення та сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо регулювання ринку праці в умовах активних міграційних процесів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ У МІСТАХ

2.1 Динаміка та структура міграційних процесів в Україні

У цьому розділі дослідження здійснюється у два взаємопов'язані етапи. На першому етапі проведено аналіз загальнонаціональних тенденцій розвитку міграційних процесів та їх впливу на зайнятість населення в Україні. На другому етапі, з метою поглиблення дослідження та конкретизації отриманих результатів, використано підхід детального аналізу на прикладі окремого міста. Базою дослідження обрано місто Київ, яке виступає найбільшим економічним центром країни та характеризується високою концентрацією трудових ресурсів і міграційних потоків. Такий підхід дозволяє поєднати загальнонаціональний та локальний рівні аналізу й забезпечити більш комплексне розуміння досліджуваних процесів.

Міграційні процеси є важливим чинником соціально-економічного розвитку країни та одним із ключових факторів формування трудового потенціалу міст. Переміщення населення впливає на демографічну структуру, рівень зайнятості, економічну активність та функціонування міської інфраструктури. В умовах сучасних трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, дослідження динаміки та структури міграційних потоків набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє оцінити зміни у формуванні ринку праці та розвитку міських територій [19].

Варто зазначити, що міграційні процеси в Україні характеризуються складною структурою та значною інтенсивністю. На формування міграційних потоків впливають економічні, соціальні та політичні чинники, серед яких ключове значення мають рівень економічного розвитку регіонів, можливості працевлаштування, рівень заробітної плати, якість соціальної інфраструктури та

безпекова ситуація. Саме ці фактори визначають напрями переміщення населення та масштаби міграції [20].

Однією з характерних особливостей сучасних міграційних процесів є їх зростаюча концентрація у міських центрах. Великі міста виконують роль економічних та адміністративних центрів, що забезпечують більші можливості для працевлаштування та професійної реалізації населення. У зв'язку з цим внутрішня міграція населення в Україні значною мірою спрямована до великих міст, де зосереджені підприємства, освітні установи та розвинена інфраструктура.

Для оцінювання динаміки міграційних процесів доцільно проаналізувати основні статистичні показники міграційного руху населення. До них належать кількість прибулих та вибулих осіб, міграційний приріст населення, а також темпи зростання або скорочення міграційних потоків. Аналіз таких показників дозволяє визначити основні тенденції переміщення населення та оцінити їх вплив на демографічну ситуацію в країні.

Для більш детального дослідження сучасних тенденцій міграційних процесів доцільно проаналізувати їх динаміку у часовому вимірі. Особливо важливим є період після 2022 року, коли міграційні потоки різко зросли внаслідок повномасштабної війни. Масові переміщення населення призвели до формування значних потоків внутрішньо переміщених осіб, а також до суттєвого зростання зовнішньої міграції до країн Європи та інших регіонів світу.

За оцінками міжнародних організацій, у перші роки війни загальна кількість переміщених осіб з України перевищила 9–10 млн осіб, що свідчить про безпрецедентний масштаб міграційних процесів у новітній історії країни [21]. При цьому значна частина населення переміщувалася неодноразово або змінювала місце проживання всередині країни, що ускладнює статистичне оцінювання міграційних потоків.

Для аналізу динаміки міграційного руху населення в Україні у дослідженні використано узагальнені статистичні дані щодо внутрішньої та зовнішньої міграції, кількості внутрішньо переміщених осіб та осіб, які виїхали за кордон.

Таблиця 2.1 – Динаміка міграційних процесів в Україні у 2022–2025 рр.

Рік	Внутрішньо переміщені особи в Україні (млн осіб)	Українські біженці за кордоном (млн осіб)	Загальна кількість переміщених осіб (млн осіб)	Основні тенденції
2022	6,5	8	14,5	Різне зростання вимушеної міграції після початку повномасштабної війни
2023	3,7	6	9,7	Часткове повернення населення та стабілізація міграційних потоків
2024	3,5	6,6	10,1	Збереження значного рівня переміщення населення та адаптація мігрантів
2025	4,6	5,6	10,2	Часткове повернення, але збереження масштабної зовнішньої міграції

Джерело: розроблено автором на основі [21; 22].

Аналіз наведених даних свідчить, що у 2022 році відбулося найбільше зростання масштабів міграції, пов'язане з початком повномасштабної війни. У цей період кількість внутрішньо переміщених осіб перевищила 6 млн осіб, а загальна кількість громадян, які виїхали за кордон, сягнула близько 8 млн осіб [21].

У 2023 році спостерігалася певна стабілізація міграційних потоків, що пояснюється частковим поверненням населення до місць постійного проживання та поступовою адаптацією громадян у нових умовах. Водночас значна частина населення залишалася за кордоном або продовжувала проживати у статусі внутрішньо переміщених осіб.

У 2024–2025 роках міграційні процеси набули відносно стабільного характеру, хоча їх масштаби залишаються значними. За оцінками дослідників, станом на 2025 рік у країні зареєстровано близько 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб, тоді як понад 5 млн українців продовжують проживати за кордоном [22].

Варто зазначити, що значна частина внутрішніх міграційних потоків спрямована до великих міст України, які мають розвинену економіку та інфраструктуру. Це спричиняє зростання навантаження на ринок праці, житлову інфраструктуру та соціальні служби, але водночас сприяє концентрації трудових ресурсів та розвитку економічної активності в урбаністичних центрах.

Таким чином, аналіз динаміки міграційних процесів в Україні дозволяє зробити висновок, що після різкого зростання у 2022 році міграційні потоки поступово стабілізувалися, однак залишаються на високому рівні. Зазначені тенденції суттєво впливають на демографічну структуру населення, розвиток міст та функціонування ринку праці.

Для більш наочного відображення сучасної структури міграційних процесів доцільно розглянути співвідношення основних видів міграції, що формують загальні міграційні потоки в Україні. До них належать внутрішня міграція, зовнішня трудова міграція та вимушена міграція, що виникла внаслідок воєнних подій. Кожен із цих видів міграції має різні причини виникнення та по-різному впливає на демографічну ситуацію, функціонування ринку праці та розвиток міських територій. Структурний розподіл основних видів міграції в Україні представлено на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 – Структура міграційних процесів в Україні (внутрішня міграція – близько 60 %, зовнішня міграція – близько 25 %, вимушена міграція – близько 15 %)

Джерело: сформовано автором на основі [21; 22].

Аналіз структури міграційних потоків дозволяє визначити основні напрями переміщення населення. Найбільшу частку становить внутрішня міграція, що пов'язана з переміщенням населення між регіонами країни. Значна частина таких міграційних потоків спрямована до великих міст, які забезпечують кращі можливості для працевлаштування та доступ до соціальних послуг.

Крім того, важливим компонентом сучасних міграційних процесів є зовнішня трудова міграція. За оцінками міжнародних організацій, значна частина громадян України працює за кордоном на тимчасовій або сезонній основі. Основними країнами призначення для трудових мігрантів є Польща, Німеччина, Чехія та Італія. Така ситуація пояснюється відмінностями у рівні заробітної плати та умовах праці між Україною та країнами Європейського Союзу [22].

На мою думку, сучасні міграційні процеси мають суперечливий вплив на розвиток міст. З одного боку, приплив населення до великих урбаністичних центрів сприяє зростанню економічної активності, розширенню ринку праці та розвитку

сфери послуг. З іншого боку, надмірна концентрація населення створює додаткове навантаження на житлову інфраструктуру, транспортну систему та соціальні служби.

Крім того, значний відтік населення за кордон може призводити до скорочення трудового потенціалу країни та зменшення кількості кваліфікованих працівників у певних галузях економіки. Це, у свою чергу, може негативно впливати на темпи економічного розвитку та конкурентоспроможність національної економіки [23].

Таким чином, можна зробити висновок, що міграційні процеси в Україні характеризуються високою динамічністю та складною структурою. Основними тенденціями сучасного етапу є зростання внутрішньої міграції до великих міст, формування значних потоків вимушеної міграції та збереження масштабної трудової міграції за кордон. Зазначені процеси мають значний вплив на формування ринку праці та соціально-економічний розвиток міст, що потребує подальшого дослідження та розроблення ефективних управлінських рішень у сфері міського розвитку. Отримані результати аналізу формують аналітичну основу для подальшого дослідження впливу міграційних процесів на зайнятість населення на рівні окремого міста. Це дозволяє більш детально розглянути специфіку трансформації ринку праці в умовах активного переміщення населення.

2.2 Аналіз зайнятості у містах України в умовах міграційних процесів (GIS-візуалізація)

У сучасних соціально-економічних умовах міграційні процеси виступають одним із визначальних факторів трансформації ринку праці у містах України. Переміщення населення між регіонами зумовлює суттєві зміни у структурі трудових ресурсів, рівні економічної активності та територіальному розподілі

зайнятості. Особливої актуальності ці процеси набули після 2022 року, коли масштаби внутрішньої та зовнішньої міграції значно зросли під впливом воєнних дій [24]. У результаті відбувся масштабний перерозподіл населення між регіонами, що безпосередньо вплинуло на функціонування локальних ринків праці, зокрема у міських поселеннях.

У межах цього дослідження окрему увагу приділено місту Києву як базі аналізу. Це обумовлено тим, що столиця України виконує функції головного економічного, адміністративного та ділового центру країни, що зумовлює її високу привабливість для внутрішніх мігрантів [27]. Саме Київ акумулює значну частину трудових ресурсів, що переміщуються з інших регіонів, і виступає ключовим осередком формування попиту на робочу силу [24]. У зв'язку з цим дослідження особливостей зайнятості у цьому місті дозволяє більш глибоко зрозуміти загальнонаціональні тенденції розвитку ринку праці.

Варто зазначити, що в умовах воєнного стану офіційна статистична інформація щодо зайнятості населення є частково обмеженою або оновлюється нерегулярно. Це пов'язано зі складністю збору даних, активними переміщеннями населення, руйнуванням інфраструктури та тимчасовою недоступністю окремих територій для статистичного обліку. У зв'язку з цим у дослідженні використано узагальнені та наближені оцінки, які дозволяють відобразити загальні тенденції та просторові особливості зайнятості населення у містах України [25]. Такий підхід є обґрунтованим, оскільки в сучасних умовах отримання абсолютно точних статистичних даних є ускладненим, проте навіть наближені оцінки дають змогу виявити ключові закономірності.

Для аналізу зазначених процесів доцільно застосовувати геоінформаційні системи (GIS), які дозволяють поєднати статистичні показники з просторовими характеристиками. Використання GIS-технологій забезпечує можливість не лише візуалізації даних, але й виявлення прихованих просторових взаємозв'язків, які складно визначити за допомогою традиційних методів аналізу [26]. Завдяки цьому

формується більш комплексне уявлення про територіальну організацію зайнятості та вплив міграційних процесів на її структуру.

У межах дослідження було використано програмне забезпечення QGIS, яке є одним із найбільш поширених інструментів просторового аналізу. Для побудови тематичної карти було використано шар точок міст України, що містить їх географічні координати. До атрибутивної таблиці цього шару було додано дані щодо рівня зайнятості населення, виражені у відсотках. Після цього було застосовано метод градуйованих символів, який дозволяє диференціювати значення показника за допомогою кольорової шкали. Такий підхід забезпечує наочність сприйняття інформації та дозволяє швидко ідентифікувати території з різним рівнем зайнятості.

Слід підкреслити, що вибір саме найбільших міст для аналізу обумовлений їх визначальною роллю у формуванні національного ринку праці. Саме у містах зосереджена значна частина економічної активності, підприємницької діяльності та інноваційного потенціалу. Крім того, міста виступають основними центрами притягання міграційних потоків, що робить їх ключовими об'єктами дослідження.

Для більш наочного відображення просторових відмінностей у рівні зайнятості населення було побудовано тематичну карту, яка демонструє територіальний розподіл цього показника у найбільших містах України.

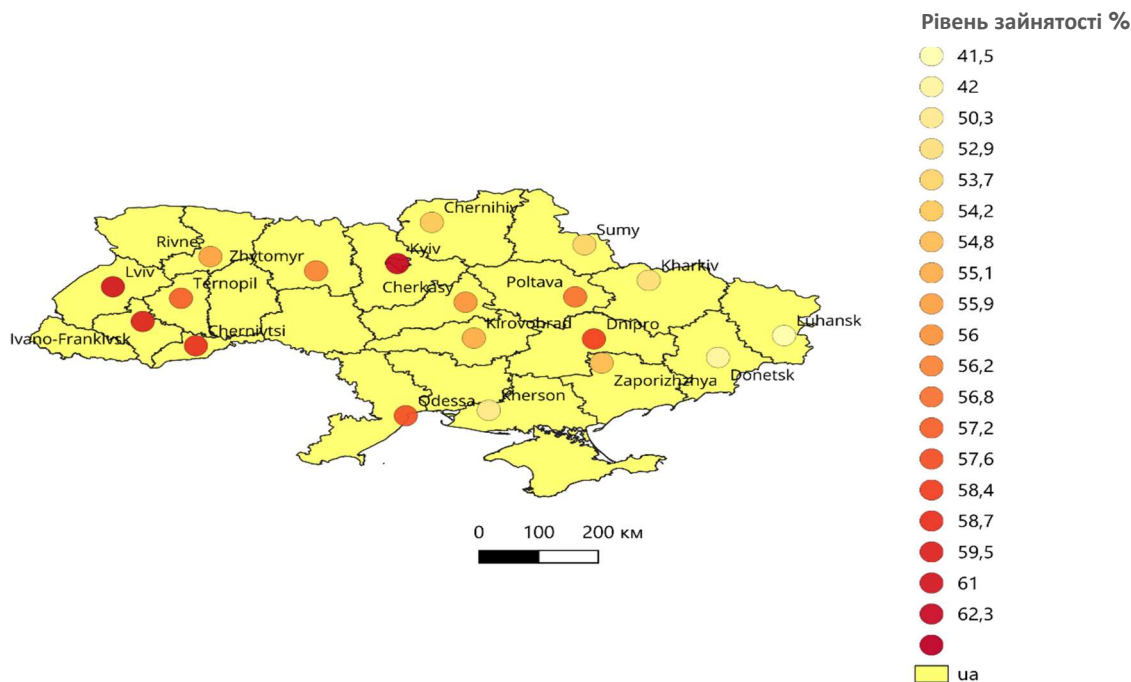

Рисунок 2.3 – Рівень зайнятості населення у містах України (за умов воєнного стану)

Джерело: сформовано автором на основі статистичних даних [24–28].

Аналіз побудованої карти дозволяє виявити низку важливих просторових закономірностей, що характеризують сучасний стан зайнятості у містах України.

По-перше, найвищі показники зайнятості (понад 58–62 %) характерні для найбільших економічних центрів країни, зокрема Києва, Львова, Дніпра та частково Одеси. Така ситуація пояснюється високим рівнем економічної диверсифікації, значною концентрацією підприємств різних галузей, розвиненою сферою послуг та активним припливом внутрішніх мігрантів. У цих містах формується стійкий попит на робочу силу, що сприяє підтриманню високого рівня зайнятості. Крім того, наявність розвиненої інфраструктури та широких можливостей для професійної реалізації робить їх привабливими для населення [27].

По-друге, у містах центральної частини України (Житомир, Черкаси, Кропивницький, Полтава) спостерігається середній рівень зайнятості (близько 53–57 %). Це свідчить про відносну стабільність функціонування ринку праці, однак

без суттєвих темпів зростання. У таких містах економічна структура є менш диверсифікованою, а міграційні процеси мають помірний характер. Відсутність значних інвестиційних потоків та обмежені можливості для створення нових робочих місць стримують підвищення рівня зайнятості.

Окремо слід більш детально зупинитися на місті Києві, яке характеризується одним із найвищих рівнів зайнятості серед досліджуваних міст. Це пояснюється не лише концентрацією економічної діяльності, але й високим рівнем розвитку сучасних секторів економіки, зокрема інформаційних технологій, фінансових послуг та креативних індустрій. Крім того, Київ виконує функцію головного центру перерозподілу трудових ресурсів, що дозволяє компенсувати втрати робочої сили в інших регіонах. Умови воєнного стану лише підсилюють цю тенденцію, оскільки значна частина населення переміщується саме до столиці у пошуках безпеки та роботи. Вплив міграційних процесів на зайнятість населення у місті Києві має комплексний та суперечливий характер, поєднуючи як позитивні, так і негативні тенденції [24].

До позитивних наслідків слід віднести передусім зростання економічної активності міста. Активний приплив внутрішніх мігрантів сприяє розширенню пропозиції робочої сили, що дозволяє підприємствам швидше заповнювати вакансії та підтримувати безперервність економічної діяльності. Це особливо важливо в умовах воєнного стану, коли частина трудових ресурсів була втрачена або переміщена.

Крім того, міграція стимулює розвиток окремих секторів економіки, зокрема сфери послуг, торгівлі, логістики та інформаційних технологій. Збільшення чисельності населення підвищує споживчий попит, що, у свою чергу, сприяє створенню нових робочих місць. Важливим є і той факт, що частина мігрантів має високий рівень кваліфікації, що підсилює людський капітал міста та сприяє інноваційному розвитку [24].

Водночас спостерігається і низка негативних тенденцій. Зокрема, зростання кількості населення призводить до посилення конкуренції на ринку праці, особливо у сегментах низькокваліфікованої праці. Це ускладнює процес працевлаштування для окремих груп населення та може спричиняти зниження рівня заробітної плати.

Також однією з проблем є поширення неформальної зайнятості, що пов'язано з труднощами швидкої інтеграції мігрантів у формальний сектор економіки. Частина внутрішньо переміщених осіб змушена працювати у тимчасових або нестабільних формах зайнятості, що знижує рівень соціального захисту.

Окремо варто відзначити зростання навантаження на міську інфраструктуру, що опосередковано впливає і на ринок праці. Підвищення попиту на житло, транспорт та соціальні послуги створює додаткові витрати для населення та може знижувати реальний рівень доходів [45].

Таким чином, вплив міграційних процесів на зайнятість у Києві є неоднозначним: з одного боку, вони виступають чинником економічного розвитку та активізації ринку праці, а з іншого — створюють додаткові виклики, пов'язані з конкуренцією за робочі місця та навантаженням на міське середовище. Це зумовлює необхідність формування ефективної політики регулювання зайнятості з урахуванням міграційних факторів.

По-третє, міста західного регіону (Івано-Франківськ, Тернопіль, Чернівці, Рівне) демонструють неоднорідну ситуацію. З одного боку, вони приймають значні потоки внутрішньо переміщених осіб, що сприяє зростанню чисельності населення та потенційно може стимулювати економічну активність. З іншого боку, економічна база цих міст є менш потужною, що обмежує можливості для швидкого створення нових робочих місць. У результаті формується ситуація, коли попит на роботу перевищує її пропозицію, що може призводити до зростання безробіття або поширення неформальної зайнятості.

По-четверте, найнижчі показники зайнятості (41–50 %) характерні для міст східної частини України, зокрема Луганська, Донецька та частково Харкова. Така

ситуація є наслідком складної безпекової ситуації, руйнування промислової бази, скорочення економічної активності та значного відтоку населення. У цих регіонах спостерігається суттєве зменшення чисельності економічно активного населення, що негативно впливає на функціонування ринку праці та знижує рівень зайнятості [28].

Важливо підкреслити, що вплив міграційних процесів на зайнятість має комплексний і неоднозначний характер. З одного боку, приплив населення до економічно розвинених міст сприяє активізації підприємницької діяльності, розвитку сфери послуг, збільшенню обсягів споживання та створенню нових робочих місць. З іншого боку, надмірна концентрація населення призводить до зростання конкуренції на ринку праці, підвищення рівня безробіття серед окремих груп населення та збільшення навантаження на міську інфраструктуру.

На мою думку, використання GIS-технологій у дослідженні зайнятості є надзвичайно ефективним інструментом, оскільки дозволяє поєднати кількісні та просторові аспекти аналізу. Саме завдяки картографічному підходу стає можливим не лише описати існуючі тенденції, але й виявити їх територіальну специфіку, що має важливе значення для формування ефективної регіональної політики.

Для більш глибокого розуміння впливу міграційних процесів на зайнятість населення доцільно здійснити детальний аналіз на прикладі окремого міста. У межах цього дослідження таким містом обрано Київ як найбільший економічний центр України та ключовий осередок концентрації внутрішніх міграційних потоків.

Київ характеризується високим рівнем економічної активності, значною диверсифікацією господарської структури та розвиненою інфраструктурою, що зумовлює його привабливість для населення з інших регіонів. У результаті протягом останніх років спостерігається стійка тенденція до зростання чисельності населення міста за рахунок внутрішньої міграції, що безпосередньо впливає на формування ринку праці.

Аналіз рівня зайнятості у Києві свідчить, що місто демонструє вищі показники порівняно з більшістю інших міст України. Зокрема, рівень зайнятості населення у столиці умовно перевищує середній показник у країні на 3–5 %, що пояснюється високою концентрацією підприємств, розвиненим сектором послуг та значною кількістю робочих місць у сфері інформаційних технологій, фінансів та торгівлі.

Водночас у динаміці останніх років можна простежити певні зміни. У 2022 році під впливом кризових факторів, спостерігалось тимчасове зниження рівня зайнятості, однак уже у 2023–2024 роках відбувається поступове відновлення та зростання показників, що свідчить про високу адаптивність міської економіки [34].

Разом із тим активний приплив населення до Києва зумовлює зростання конкуренції на ринку праці, особливо у сферах із низьким рівнем кваліфікаційних вимог. Це призводить до:

- ускладнення процесу працевлаштування для окремих категорій населення;
- зниження рівня заробітної плати в окремих сегментах;
- поширення неформальної зайнятості.

Окремо слід відзначити, що міграційні процеси сприяють структурним змінам у зайнятості населення Києва. Зокрема, спостерігається тенденція до зростання частки зайнятих у сфері послуг, ІТ-секторі, логістиці та торгівлі. Водночас частка зайнятості у промисловості має тенденцію до зниження, що відповідає загальним тенденціям трансформації економіки [45].

Порівняно з іншими містами України Київ має вищу здатність до адаптації до міграційних викликів. Якщо у східних містах спостерігається стійке зниження зайнятості, то у Києві, навпаки, відбувається її стабілізація та поступове зростання. У порівнянні з центральними містами столиця демонструє більш динамічний розвиток ринку праці та більшу кількість можливостей для працевлаштування.

Водночас зростання міграційних потоків створює додаткове навантаження на міську інфраструктуру, що опосередковано впливає і на зайнятість. Зокрема, підвищується попит на транспортні, освітні та житлово-комунальні послуги, що стимулює створення нових робочих місць, але водночас потребує значних ресурсів для підтримки стабільного функціонування міста.

На мою думку, досвід Києва свідчить про те, що міграційні процеси можуть виступати не лише фактором ризику, але й джерелом економічного розвитку. За умови ефективного управління вони сприяють активізації ринку праці, розвитку підприємництва та підвищенню рівня економічної активності населення.

Таким чином, результати GIS-візуалізації підтверджують наявність значних територіальних відмінностей у рівні зайнятості населення у містах України. При цьому на прикладі міста Києва можна зробити висновок, що концентрація міграційних потоків сприяє формуванню більш стійкого та динамічного ринку праці, здатного адаптуватися до сучасних викликів.

Отже, міграційні процеси є важливим чинником формування сучасної просторової структури зайнятості в Україні. Їх вплив проявляється у перерозподілі трудових ресурсів, зміні рівня економічної активності населення та трансформації міських ринків праці. Використання GIS-візуалізації дозволяє більш глибоко дослідити ці процеси та забезпечує наочне відображення їх територіальних особливостей, що є важливим для подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень.

2.3 Оцінка впливу міграційних процесів на зайнятість у містах

Міграційні процеси є одним із ключових факторів, що впливають на формування сучасного ринку праці. Переміщення населення змінює територіальну

структуру трудових ресурсів, впливає на рівень економічної активності та визначає особливості соціально-економічного розвитку міст. У контексті сучасних економічних трансформацій міграція виступає важливим механізмом перерозподілу робочої сили між територіями. Для України ця проблема набуває особливої актуальності, оскільки міграційні процеси останніх років суттєво вплинули на демографічну структуру населення, рівень зайнятості та функціонування міських ринків праці [29]. При цьому для більш глибокого розуміння характеру цих змін доцільно розглядати їх не лише на загальнодержавному, але й на рівні конкретних міст, що дозволяє виявити практичні аспекти трансформації ринку праці.

Сучасні міграційні процеси характеризуються значною інтенсивністю та різноманітністю форм прояву. Вони включають як внутрішню міграцію між регіонами країни, так і зовнішню трудову міграцію, пов'язану з виїздом населення за кордон. Обидва ці напрями переміщення населення мають безпосередній вплив на зайнятість у містах. Внутрішня міграція сприяє концентрації населення у великих економічних центрах, тоді як зовнішня міграція часто призводить до скорочення чисельності працездатного населення в окремих регіонах. У результаті формується нова конфігурація ринку праці, яка відображає сучасні виклики та потреби економіки [30].

Важливою особливістю впливу міграційних процесів на зайнятість є їх просторово нерівномірний характер. Одні міста виступають центрами тяжіння трудових ресурсів, тоді як інші стикаються з їх відтоком. Найбільший приплив населення спостерігається у великих містах, де зосереджені фінансові ресурси, розвинена інфраструктура та ширші можливості для працевлаштування. У результаті відбувається концентрація економічної активності саме в цих урбаністичних центрах, що підсилює їх роль у національній економіці. Така концентрація формує так звані «полюси зростання», які притягують як людські, так і інвестиційні ресурси, посилюючи міжрегіональні диспропорції.

Зміна територіальної структури населення безпосередньо відображається на показниках зайнятості. У містах, які приваблюють мігрантів, збільшується пропозиція робочої сили, що потенційно стимулює економічне зростання та розвиток підприємницької діяльності. Водночас зростання чисельності населення посилює конкуренцію на ринку праці, особливо за умов обмеженого створення нових робочих місць. У таких умовах вирішальне значення має здатність міської економіки адаптуватися до нових демографічних викликів. Якщо така адаптація відбувається повільно, це може призводити до зростання рівня прихованого безробіття, зниження якості зайнятості та поширення нестабільних форм працевлаштування.

Слід зазначити, що міграційні процеси змінюють не лише кількісні параметри зайнятості, але й її структуру. Мігранти, як правило, інтегруються у ті сектори економіки, де спостерігається підвищений попит на робочу силу. До них належать торгівля, транспорт, будівництво, сфера послуг та громадське харчування. Низькі бар'єри входу в ці галузі сприяють швидшій адаптації працівників до нових умов. У результаті спостерігається розширення зазначених секторів та підвищення їх ролі у формуванні зайнятості населення [31]. Водночас це може призводити до структурного перекосу економіки, коли зростання відбувається переважно у сферах з низькою доданою вартістю.

Окремо варто звернути увагу на зміну характеру зайнятості під впливом міграційних процесів. У сучасних умовах все більшого поширення набувають нестандартні форми зайнятості, зокрема тимчасова робота, часткова зайнятість та дистанційна праця. Це пов'язано як із мобільністю населення, так і з розвитком цифрових технологій. Такі форми зайнятості дозволяють частково компенсувати негативні наслідки міграції, однак водночас можуть знижувати рівень соціального захисту працівників.

Водночас процес інтеграції мігрантів у ринок праці супроводжується низкою проблем. Однією з ключових є невідповідність кваліфікації працівників вимогам роботодавців. У багатьох випадках мігранти змушені виконувати роботу, що не

відповідає їх професійному рівню. Це призводить до неефективного використання трудового потенціалу та може негативно впливати на продуктивність праці. Крім того, існують труднощі з доступом до інформації про вакансії, а також бар'єри соціальної та професійної адаптації, що уповільнює процес включення мігрантів у економічну діяльність.

Окрему увагу слід приділити впливу зовнішньої трудової міграції. Виїзд населення за кордон у пошуках кращих умов праці є характерною рисою сучасного етапу розвитку України. З одного боку, це спричиняє зменшення чисельності працездатного населення та формує дефіцит кадрів у певних галузях, зокрема у промисловості, будівництві та сфері послуг. З іншого боку, така міграція частково знижує рівень безробіття всередині країни, оскільки частина населення реалізує свій трудовий потенціал за кордоном. Таким чином, вплив зовнішньої міграції є суперечливим і потребує комплексного оцінювання [32].

Важливим економічним наслідком трудової міграції є грошові перекази, які надходять від громадян, що працюють за кордоном. Ці кошти відіграють суттєву роль у підтримці платоспроможності населення та стимулюванні внутрішнього попиту. Зростання споживання, у свою чергу, сприяє розвитку сфери послуг, торгівлі та транспорту, що опосередковано впливає на створення нових робочих місць. Водночас залежність від таких переказів може формувати певну економічну вразливість, оскільки вони залежать від зовнішніх факторів.

Міграційні процеси мають значний вплив на соціальну структуру зайнятості. Зокрема, змінюється віковий склад робочої сили, збільшується частка молоді або, навпаки, спостерігається «старіння» населення у містах, з яких відбувається відтік трудових ресурсів. Це впливає на продуктивність праці, рівень інноваційності економіки та перспективи її розвитку [32].

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що ефективність впливу міграційних процесів на зайнятість значною мірою залежить від якості державної та місцевої політики. Створення сприятливого бізнес-середовища, підтримка

малого та середнього підприємництва, розвиток інфраструктури та системи освіти можуть забезпечити більш раціональне використання трудового потенціалу населення та зменшити негативні наслідки міграції.

Слід також враховувати соціальний вимір міграції. Зростання чисельності населення у містах призводить до підвищення навантаження на житлову інфраструктуру, транспортну систему та соціальні служби. У таких умовах особливо важливим є забезпечення збалансованого розвитку міського середовища. У межах цього дослідження встановлено, що для міста Києва характерним є посилення впливу міграційних процесів на структуру зайнятості. Зокрема, спостерігається зростання частки зайнятих у сфері послуг, інформаційних технологій та торгівлі, що зумовлено як внутрішнім переміщенням населення, так і адаптацією до нових економічних умов [32].

Крім того, міграційні процеси можуть виступати стимулом для розвитку підприємництва та інновацій. Частина громадян, які працювали за кордоном, після повернення використовують отриманий досвід для започаткування власної справи або впровадження нових підходів до ведення бізнесу. Це сприяє модернізації економіки та створенню додаткових робочих місць, що позитивно впливає на рівень зайнятості.

Водночас вплив міграції значною мірою залежить від економічної структури конкретного міста. У містах із розвиненою економікою можливості працевлаштування є ширшими, що полегшує інтеграцію мігрантів. Натомість у менш розвинених містах міграція може загострювати проблеми безробіття, спричиняти соціальну напруженість та уповільнювати економічний розвиток.

Таким чином, на прикладі міста Києва можна стверджувати, що міграційні процеси виступають важливим чинником трансформації структури зайнятості населення. Вони впливають як на кількісні показники ринку праці, так і на його якісні характеристики, зокрема галузеву структуру, рівень економічної активності та характер зайнятості.

Для більш глибокого аналізу впливу міграційних процесів на зайнятість у міському середовищі доцільно розглянути узагальнені показники ринку праці на прикладі міста Києва. Такі показники дозволяють оцінити зміни у рівні зайнятості, безробіття, економічної активності населення, а також визначити вплив внутрішньої та зовнішньої міграції на функціонування міської економіки.

Таблиця 2.2 – Основні показники ринку праці м. Києва (2020–2025 рр.)

Показник	2020	2022	2024	2025	Відхилення 2024/2020
Кількість зайнятого населення, тис. осіб	~1360	~1180	~1250	~1280	-110
Рівень зайнятості, %	58,5	50,2	53,8	54,6	-4,7
Рівень безробіття, %	8,9	18	16,5	15,2	7,6
Середня заробітна плата, грн	16 200	18 600	22 300	24 500	6 100
Кількість ВПО у місті, тис. осіб	—	~350	~420	~400	—
Кількість активних суб'єктів господарювання, тис.	~330	~300	~315	~320	-15

Джерело: сформовано автором на основі узагальнення даних Держстату України, НБУ, ІЛО та аналітичних звітів [31; 32].

Аналіз даних таблиці свідчить про суттєві трансформації ринку праці міста Києва у 2020–2025 роках під впливом міграційних процесів та воєнних подій.

По-перше, спостерігається скорочення кількості зайнятого населення у 2022 році, що було зумовлено масовою вимушеною міграцією населення та тимчасовим припиненням діяльності значної кількості підприємств. У подальшому відбувається поступове відновлення зайнятості, однак показники не досягають рівня 2020 року, що свідчить про довгострокові наслідки міграційних процесів. Це зумовлено стійким відтоком працездатного населення за кордон, а також зміною структури економіки міста, зокрема скороченням зайнятості у промисловості та зростанням у сфері послуг.

По-друге, рівень безробіття різко зріс у 2022 році, що є прямим наслідком як зовнішньої, так і внутрішньої міграції, а також загального економічного спаду. У наступні роки спостерігається поступове зниження безробіття, що пов'язано з адаптацією економіки та частковим поверненням населення.

По-третє, зростання середньої заробітної плати свідчить про структурні зміни на ринку праці та підвищення попиту на кваліфіковану робочу силу. Водночас номінальне зростання заробітної плати частково зумовлене інфляційними процесами, що не завжди свідчить про реальне підвищення купівельної спроможності населення. Це також може бути пов'язано з дефіцитом кадрів, спричиненим зовнішньою трудовою міграцією.

Окрему увагу слід звернути на значне збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб у місті Києві. Це призвело до зростання пропозиції робочої сили, що, з одного боку, посилило конкуренцію на ринку праці, а з іншого — сприяло розвитку окремих секторів економіки, зокрема сфери послуг та торгівлі.

Крім того, скорочення кількості підприємств у 2022 році та їх поступове відновлення у наступні роки відображає загальну динаміку економічної активності та здатність міської економіки адаптуватися до нових умов.

У цілому отримані результати підтверджують, що міграційні процеси мають комплексний вплив на ринок праці міста Києва. Вони одночасно виступають фактором як дестабілізації, так і відновлення економічної активності, змінюючи структуру зайнятості, рівень безробіття та галузеву спеціалізацію економіки [32].

Отже, міграційні процеси є визначальним фактором формування зайнятості у містах. Вони впливають на структуру робочої сили, визначають напрями економічного розвитку та формують нові тенденції на ринку праці. У зв'язку з цим їх дослідження має важливе значення для обґрунтування ефективної політики розвитку міст та забезпечення стабільного функціонування міських економік.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ У МІСТАХ В УМОВАХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми зайнятості у містах, спричинені міграційними процесами

У сучасних умовах розвитку економіки України міграційні процеси є одним із ключових чинників трансформації міських ринків праці. Переміщення населення як у межах країни, так і за її межі призводить до суттєвих змін у формуванні трудового потенціалу, що, у свою чергу, зумовлює виникнення низки проблем у сфері зайнятості населення в містах [33]. Водночас ці зміни мають не лише кількісний, але й глибокий якісний характер, оскільки впливають на структуру зайнятості, рівень продуктивності праці та соціальну стабільність міського середовища. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває не лише ідентифікація зазначених проблем, але й визначення ефективних напрямів їх подолання.

У контексті сучасних викликів міграція виступає важливим механізмом перерозподілу трудових ресурсів між територіями. Вона змінює просторову організацію економіки, сприяє концентрації населення у великих містах та одночасно зумовлює депопуляцію окремих територій. У результаті формуються нові умови функціонування ринку праці, що потребують адаптації механізмів регулювання зайнятості як на державному, так і на місцевому рівнях.

Однією з найбільш відчутних проблем є дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили. Активна внутрішня міграція спричиняє концентрацію населення у відносно безпечних та економічно розвинених містах, що призводить до зростання пропозиції праці без відповідного збільшення кількості робочих місць. Унаслідок цього посилюється конкуренція на ринку праці, особливо у низько- та середньокваліфікованих сегментах [34]. Ефективним напрямом

реагування на цю проблему є стимулювання створення нових робочих місць, зокрема через розвиток малого та середнього бізнесу та активізацію інвестиційної діяльності.

Надлишок робочої сили у містах-реципієнтах також сприяє поширенню прихованого безробіття, що проявляється у неповній або нестабільній зайнятості. Це зумовлює зростання частки тимчасової та сезонної роботи, що негативно впливає на рівень доходів і соціальну захищеність населення. За таких умов пріоритетним напрямом є розвиток гнучких форм зайнятості з належним правовим забезпеченням та посилення контролю за дотриманням трудового законодавства.

Водночас у містах-донорів міграції спостерігається дефіцит трудових ресурсів, що призводить до зниження економічної активності та інвестиційної привабливості [35]. Особливо гостро це проявляється у висококваліфікованих галузях. Перспективним напрямом подолання цієї проблеми є реалізація програм стимулювання повернення трудових ресурсів та підтримки регіонального розвитку.

Суттєвою проблемою є структурна невідповідність робочої сили потребам економіки. Кваліфікація мігрантів часто не відповідає вимогам роботодавців, що призводить до неефективного використання людського капіталу [36]. У цьому контексті важливим напрямом є модернізація системи професійної освіти та розвиток програм перекваліфікації.

Зростання неформальної зайнятості також є наслідком міграційних процесів [37]. Для її зменшення доцільно спростити процедури працевлаштування та підвищити рівень державного контролю.

Міграційні процеси також створюють додаткове навантаження на міську інфраструктуру, що потребує впровадження комплексних програм її розвитку. Водночас спостерігається зниження якості зайнятості, що зумовлює необхідність посилення державного регулювання умов праці. Відтік кваліфікованих кадрів (“brain drain”) зумовлює потребу у формуванні конкурентних умов праці в Україні,

тоді як посилення територіальних диспропорцій актуалізує завдання стимулювання розвитку малих і середніх міст. Окремою проблемою є недостатній рівень адаптації мігрантів, що потребує реалізації комплексних інтеграційних програм [38–43].

Для більш глибокого розуміння взаємозв'язку між міграційними процесами та станом ринку праці доцільно візуалізувати динаміку ключових показників зайнятості у містах України в умовах активізації міграції. На рисунку представлено динаміку рівня зайнятості, безробіття та неформальної зайнятості

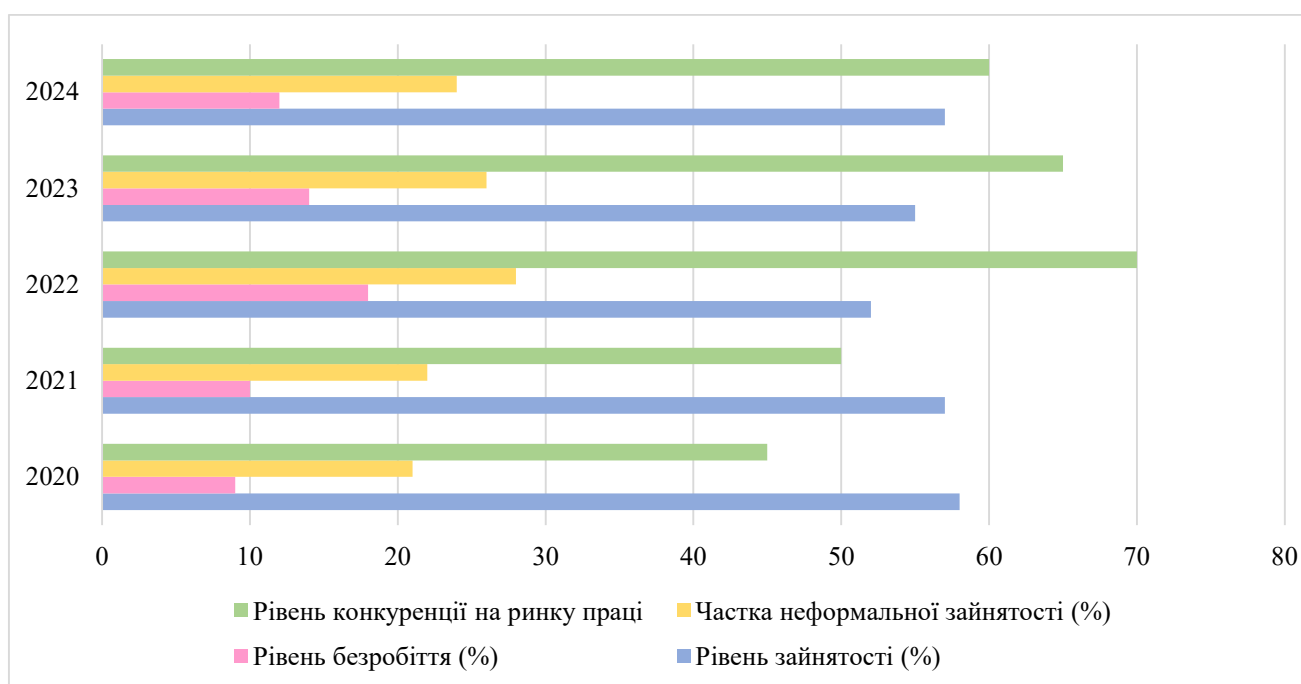

Рисунок 3.1 – Динаміка впливу міграційних процесів на показники ринку праці у містах України.

Джерело: створено автором на основі [33–45].

Аналіз представленого рисунка дозволяє зробити висновок, що міграційні процеси мають комплексний і суперечливий вплив на ринок праці. Найбільш різкі зміни спостерігаються у 2022 році, що пов'язано з активізацією міграційних потоків. У цей період відбулося суттєве зниження рівня зайнятості та одночасне зростання безробіття і неформальної зайнятості.

Подальша динаміка свідчить про поступову адаптацію ринку праці до нових умов. У 2023–2024 роках спостерігається часткове відновлення рівня зайнятості,

однак рівень конкуренції залишається підвищеним. Це підтверджує, що навіть після стабілізації ситуації наслідки міграційних процесів зберігаються.

Особливу увагу слід звернути на зростання неформальної зайнятості, яке є своєрідним «адаптаційним механізмом» ринку праці. Водночас це явище має негативні довгострокові наслідки, оскільки знижує рівень соціального захисту населення.

З урахуванням проведеного аналізу доцільно узагальнити та систематизувати основні проблеми зайнятості у містах, що формуються під впливом міграційних процесів.

Їх можна узагальнити у вигляді такого переліку:

- дисбаланс попиту і пропозиції робочої сили, що проявляється у перенасиченні ринку праці в окремих містах та дефіциті кадрів в інших;
- зростання конкуренції за робочі місця;
- нерівномірністю розвитку міських територій, а також підвищеним навантаженням на інфраструктуру;
- невідповідність професійної структури мігрантів потребам економіки, що знижує ефективність використання трудових ресурсів;
- поширення неформальної зайнятості, яка супроводжується відсутністю соціальних гарантій;
- зниження рівня заробітної плати в окремих сегментах ринку праці через надлишок робочої сили;
- відтік кваліфікованих кадрів за кордон (brain drain), що послаблює інноваційний потенціал міст;
- посилення територіальної нерівності розвитку, коли великі міста розвиваються швидше, ніж малі;
- перевантаження соціальної та економічної інфраструктури міст, що приймають мігрантів;

- складнощі інтеграції внутрішньо переміщених осіб у ринок праці, зокрема через психологічні, соціальні та професійні бар'єри;
- обмежений доступ до актуальної інформації про вакансії, що знижує мобільність робочої сили. [44;45]

Такий підхід дозволяє більш системно оцінити наслідки міграційних процесів і підкреслює необхідність комплексного державного регулювання зайнятості.

Таким чином, міграційні процеси формують комплекс взаємопов'язаних проблем у сфері зайнятості населення у містах. До основних із них належать дисбаланс попиту і пропозиції праці, структурна невідповідність робочої сили, зростання неформальної зайнятості, посилення територіальних диспропорцій та відтік кваліфікованих кадрів. Виявлені проблеми свідчать про необхідність комплексного вдосконалення механізмів регулювання ринку праці, а також розроблення ефективної та адаптивної політики зайнятості в умовах активізації міграційних процесів.

3.2 Державне та місцеве регулювання зайнятості у містах

В умовах сучасних трансформацій економіки України державне та місцеве регулювання зайнятості є ключовим елементом забезпечення стабільного функціонування ринку праці. Особливої актуальності це питання набуває в умовах активізації міграційних процесів, які суттєво трансформують структуру трудових ресурсів, змінюють просторовий розподіл населення та впливають на економічну активність у містах. За таких умов регулювання зайнятості повинно мати комплексний характер і поєднувати як загальнодержавні, так і локальні інструменти впливу [46].

Водночас особливого значення набуває не лише саме функціонування системи регулювання, а її постійне вдосконалення. Ефективність державної політики зайнятості визначає здатність економіки адаптуватися до нових викликів, пов'язаних із мобільністю населення. У зв'язку з цим одним із ключових завдань є модернізація існуючих механізмів регулювання, спрямована на зниження дисбалансів між попитом і пропозицією робочої сили.

Державне регулювання зайнятості в Україні базується на системі законодавчих актів, стратегій розвитку та програм підтримки ринку праці. Основною метою такої політики є забезпечення повної, продуктивної та вільно обраної зайнятості населення. В умовах міграційних змін важливим завданням держави є не лише створення нових робочих місць, але й удосконалення механізмів адаптації робочої сили до нових соціально-економічних реалій.

У цьому контексті доцільним є посилення превентивного характеру державної політики, що передбачає прогнозування змін на ринку праці та формування гнучких інструментів реагування. Зокрема, важливим напрямом вдосконалення є розвиток системи моніторингу зайнятості, що дозволить оперативно реагувати на зміни, спричинені міграційними процесами.

Суттєву роль у реалізації державної політики відіграють інституції ринку праці, зокрема служби зайнятості, які виконують функції посередництва між роботодавцями та працівниками. Вони забезпечують широкий спектр послуг, зокрема підбір вакансій, професійну орієнтацію, перекваліфікацію та підтримку підприємницької ініціативи [47].

У сучасних умовах особливої уваги потребує питання інтеграції внутрішньо переміщених осіб у ринок праці, що вимагає розробки спеціалізованих програм, спрямованих на підвищення кваліфікації, адаптацію до нових умов праці та забезпечення доступу до інформації про вакансії. Удосконалення цього процесу повинно передбачати створення комплексних програм інтеграції, які поєднують професійну підготовку, соціальну підтримку та психологічну адаптацію.

Важливим напрямом державного регулювання є фінансова підтримка зайнятості. Реалізуються програми мікрогрантів для започаткування власного бізнесу, компенсації роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, а також стимулювання створення нових робочих місць [48].

Подальше вдосконалення цього напрямку передбачає розширення доступу до фінансових ресурсів, спрощення процедур отримання підтримки та підвищення прозорості використання коштів. Особливу увагу доцільно приділити підтримці інноваційного підприємництва, що забезпечує створення більш продуктивних робочих місць.

У сучасних умовах особливої уваги потребує питання інтеграції внутрішньо переміщених осіб у ринок праці. Це вимагає розробки спеціалізованих програм, спрямованих на підвищення кваліфікації, адаптацію до нових умов праці та забезпечення доступу до інформації про вакансії.

Удосконалення цього процесу повинно передбачати створення комплексних програм інтеграції, які поєднують професійну підготовку, соціальну підтримку та психологічну адаптацію. Такий підхід дозволяє підвищити рівень зайнятості та ефективність використання трудового потенціалу мігрантів.

На місцевому рівні регулювання зайнятості має більш практичну спрямованість і враховує специфіку розвитку конкретних територій. Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у формуванні сприятливого середовища для розвитку підприємництва та створення робочих місць.

Саме на цьому рівні особливо важливим є вдосконалення механізмів взаємодії з бізнесом, що дозволяє більш точно враховувати потреби ринку праці.

До основних інструментів місцевого регулювання зайнятості можна віднести:

- формування сприятливого інвестиційного клімату;
- підтримку малого та середнього бізнесу;

- розвиток інфраструктури;
- створення індустріальних парків та кластерів;
- реалізацію програм професійної підготовки;
- стимулювання зайнятості вразливих груп населення.

Вдосконалення цих інструментів передбачає їх адаптацію до умов міграційної мобільності, зокрема шляхом створення локальних програм зайнятості, орієнтованих на потреби внутрішніх мігрантів.

Особливо важливим є розвиток локальних ринків праці, які повинні бути гнучкими та здатними швидко реагувати на зміни. У цьому контексті значну роль відіграє взаємодія між органами влади, бізнесом та освітніми установами [49].

Подальше вдосконалення цієї взаємодії передбачає формування партнерських моделей управління, що дозволяють узгоджувати потреби економіки та можливості системи освіти.[50]

Водночас чинна система регулювання зайнятості в Україні характеризується наявністю низки проблем. Зокрема, недостатня координація між державним та місцевим рівнями управління знижує ефективність політики.

У цьому контексті одним із ключових напрямів вдосконалення є посилення узгодженості дій між різними рівнями управління, що дозволить підвищити результативність реалізації програм зайнятості.[51]

Ще однією важливою проблемою є невідповідність системи професійної освіти потребам ринку праці, що потребує модернізації освітніх програм, розвитку дуальної освіти та посилення співпраці між навчальними закладами та роботодавцями.

Слід також враховувати зростання ролі цифрових технологій у регулюванні зайнятості. Удосконалення цього напрямку передбачає активне впровадження електронних платформ, розвиток дистанційної зайнятості та автоматизацію процесів пошуку роботи.[52]

Доцільно зазначити, що ефективне регулювання зайнятості повинно базуватися на поєднанні економічних, соціальних та інституційних інструментів.

Особливого значення набуває забезпечення якісної зайнятості, що передбачає належний рівень оплати праці, соціальний захист та можливості професійного розвитку. Водночас необхідно формувати довгострокову та стабільну політику зайнятості, яка забезпечить передбачуваність розвитку ринку праці.

Таблиця 3.1 – SWOT-аналіз системи регулювання зайнятості у містах України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Наявність державних програм зайнятості	Недостатнє фінансування програм
Функціонування служби зайнятості	Низька ефективність реалізації політики
Розвиток цифрових сервісів	Недостатня координація між рівнями
Підтримка підприємництва	Невідповідність освіти ринку праці
Досвід інтеграції ВПО	Бюрократичні бар'єри
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Залучення міжнародної допомоги	Відтік робочої сили за кордон
Розвиток цифрової економіки	Зростання безробіття
Створення нових робочих місць	Регіональні диспропорції
Інтеграція ВПО	Економічна нестабільність
Розвиток інновацій	Перевантаження міст

Джерело: розроблено автором.

Проведений SWOT-аналіз дозволяє зробити висновок, що система регулювання зайнятості в Україні має значний потенціал для подальшого розвитку та модернізації. Зокрема, необхідно посилити координацію між різними рівнями управління, підвищити ефективність використання ресурсів та адаптувати політику зайнятості до сучасних викликів, пов'язаних із міграційними процесами.

Водночас результати аналізу свідчать, що наявні сильні сторони можуть стати основою для подальшого розвитку системи регулювання, за умови їх ефективного використання. Реалізація можливостей, визначених у SWOT-аналізі, дозволить мінімізувати існуючі загрози та забезпечити більш стійке функціонування ринку праці в містах України.

3.3 Шляхи мінімізації негативного впливу міграційних процесів на зайнятість у містах

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку України міграційні процеси виступають одним із ключових чинників трансформації ринку праці у містах. Як було встановлено у попередніх підрозділах, переміщення населення призводить не лише до кількісних змін у складі трудових ресурсів, але й суттєво впливає на їх якісні характеристики, структуру зайнятості та територіальний розподіл економічної активності. Водночас посилення міграційних потоків, особливо після 2022 року, зумовило виникнення нових викликів, пов'язаних із дисбалансами на ринку праці, зростанням конкуренції за робочі місця, нерівномірним розвитком міських територій та підвищенням навантаження на інфраструктуру. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність формування комплексної системи заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу міграційних процесів на зайнятість населення у містах [53].

При цьому важливо підкреслити, що ключовим завданням є не лише зменшення негативних наслідків міграції, але й трансформація її потенціалу у важливий фактор економічного зростання. Це потребує переходу від реактивної політики до проактивної моделі управління ринком праці, яка передбачає впровадження системних напрямів вдосконалення механізмів регулювання зайнятості.

Передусім слід зазначити, що ефективність регулювання зайнятості в умовах активної міграції значною мірою залежить від здатності державної політики адаптуватися до динамічних змін. У сучасних умовах традиційні підходи до регулювання ринку праці виявляються недостатніми, що зумовлює необхідність їх модернізації. Одним із пріоритетних напрямів є стимулювання економічної активності є впровадження гнучких механізмів державного управління, які дозволяють оперативно реагувати на зміни, пов'язані з міграційними процесами. Це передбачає розвиток системи моніторингу ринку праці, підвищення якості статистичних даних та використання сучасних аналітичних інструментів для прогнозування розвитку зайнятості [54].

Крім того, доцільним є створення інтегрованих цифрових платформ ринку праці, які забезпечують збір та аналіз інформації у режимі реального часу. Такий підхід дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень та забезпечити більш ефективне планування політики зайнятості.

Одним із ключових напрямів вдосконалення є стимулювання економічної активності у містах. Зростання чисельності населення, зумовлене внутрішньою міграцією, формує додатковий попит на робочі місця, що потребує відповідного розширення економічної бази. У цьому контексті важливим є розвиток малого та середнього бізнесу як основного джерела створення робочих місць. Водночас політика підтримки підприємництва повинна бути комплексною та включати не лише фінансову допомогу, але й дерегуляцію, спрощення адміністративних процедур та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу [55]. Додатковим напрямом поліпшення є формування сприятливого інвестиційного середовища, що дозволить залучати внутрішні та зовнішні інвестиції, сприяти розвитку інновацій та створенню високопродуктивних робочих місць.

Водночас важливим напрямом є підвищення ефективності використання трудового потенціалу населення. Умови міграції часто супроводжуються неефективним використанням кваліфікації працівників, що потребує реформування системи професійної освіти. У цьому контексті доцільним є

впровадження дуальної освіти, розвиток програм перекваліфікації та навчання протягом життя. Такі заходи сприяють скороченню структурного дисбалансу на ринку праці та підвищенню продуктивності зайнятості [56].

Крім того, важливим напрямом вдосконалення є посилення взаємодії між освітніми установами та роботодавцями, що сприятиме формуванню актуальних компетенцій у працівників.

Важливим напрямом також є вдосконалення механізмів інтеграції внутрішньо переміщених осіб у міський ринок праці. У цьому напрямі доцільно розширювати програми підтримки, що поєднують економічні та соціальні інструменти. Зокрема, ефективними є заходи щодо професійної адаптації, консультаційної підтримки та забезпечення доступу до житла і соціальних послуг. Досвід міжнародних організацій свідчить, що комплексний підхід значно підвищує рівень зайнятості серед ВПО [57].

Разом із тим, одним із стратегічних напрямів вдосконалення є забезпечення збалансованого територіального розвитку. Для цього доцільно реалізовувати політику підтримки малих і середніх міст, що включає розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць та підвищення якості життя населення. Такий підхід дозволяє зменшити масштаби внутрішньої міграції та знизити навантаження на великі міста [58].

Важливим елементом вдосконалення є також розвиток інформаційного забезпечення ринку праці. Створення єдиних інформаційних систем, інтеграція баз даних та використання цифрових технологій дозволяють підвищити прозорість ринку праці та зменшити інформаційну асиметрію. Це особливо актуально для мобільного населення, яке потребує швидкого доступу до інформації [59].

Окремим напрямом вдосконалення є розширення міжнародного співробітництва. Залучення міжнародної допомоги, впровадження кращих практик та використання сучасних технологій сприяє підвищенню ефективності політики

зайнятості. Діяльність міжнародних організацій відіграє важливу роль у формуванні сучасних підходів до регулювання міграційних процесів [60].

На мою думку, ключовим напрямом вдосконалення є формування ефективної системи взаємодії між державними органами, місцевим самоврядуванням, бізнесом та освітніми установами. Саме така взаємодія забезпечує узгодженість дій та підвищує ефективність реалізації політики зайнятості. В умовах динамічних змін координація між суб'єктами управління є критично важливою для стабільного функціонування ринку праці.

Окрему увагу доцільно приділити розробленню практичних заходів, спрямованих на пом'якшення негативних наслідків міграційних процесів саме у місті Києві як ключовому центрі концентрації трудових ресурсів.

Як показано у попередніх підрозділах, для Києва характерні такі проблеми:

- зростання конкуренції на ринку праці;
- поширення неформальної зайнятості;
- перевантаження міської інфраструктури;
- структурна невідповідність робочої сили;
- ускладнена інтеграція внутрішньо переміщених осіб.

З урахуванням зазначеного доцільно запропонувати комплекс заходів, орієнтованих саме на столицю [45].

По-перше, важливим напрямом є стимулювання створення робочих місць у високопродуктивних секторах економіки. Для Києва це передусім ІТ-сектор, фінансові послуги, логістика та креативні індустрії. Реалізація цього напрямку передбачає:

- підтримку інноваційного підприємництва;
- розвиток стартап-екосистеми;

- створення бізнес-інкубаторів та технопарків.

Це дозволить не лише зменшити безробіття, але й підвищити якість зайнятості.

По-друге, доцільним є розвиток програм професійної адаптації та перекваліфікації для внутрішньо переміщених осіб. У Києві необхідно:

- розширити короткострокові освітні програми;
- запровадити безкоштовні курси цифрових навичок;
- забезпечити співпрацю з роботодавцями щодо працевлаштування після навчання.

Це сприятиме зменшенню структурного дисбалансу на ринку праці.

По-третє, важливим є зменшення масштабів неформальної зайнятості. Для цього доцільно:

- спростити процедури офіційного працевлаштування;
- стимулювати роботодавців через податкові пільги;
- посилити контроль за дотриманням трудового законодавства.

Це дозволить підвищити рівень соціального захисту населення.

По-четверте, необхідно розвивати інфраструктуру міста з урахуванням зростання чисельності населення. Зокрема:

- модернізація транспортної системи;
- розширення житлового фонду;
- розвиток соціальної інфраструктури.

Ці заходи опосередковано сприятимуть стабілізації ринку праці та підвищенню якості життя.

По-п'яте, доцільно впроваджувати цифрові інструменти управління ринком праці у Києві. Йдеться про:

- створення єдиної міської платформи вакансій;
- інтеграцію баз даних роботодавців і шукачів роботи;
- використання аналітики для прогнозування потреб у кадрах.

Це дозволить підвищити ефективність працевлаштування.

По-шосте, важливим напрямом є посилення підтримки малого та середнього бізнесу як основного джерела створення робочих місць. У Києві це може включати:

- грантові програми;
- пільгове кредитування;
- консультаційну підтримку підприємців.

По-сьоме, доцільним є розвиток політики децентралізації економічної активності, що дозволить зменшити надмірну концентрацію населення у столиці. Це передбачає:

- стимулювання розвитку інших міст;
- підтримку релокації бізнесу;
- розвиток регіональних ринків праці [45].

Таким чином, мінімізація негативного впливу міграційних процесів на зайнятість у містах України повинна базуватися на реалізації системи взаємопов'язаних напрямів вдосконалення, що охоплюють економічні, соціальні та інституційні аспекти. Для міста Києва ключовим завданням є не лише реагування на негативні наслідки міграції, але й ефективне використання її потенціалу. Реалізація запропонованих заходів дозволить зменшити дисбаланси на ринку праці, підвищити рівень зайнятості та забезпечити більш збалансований розвиток міського середовища. Реалізація запропонованих заходів дозволить не лише

зменшити негативні наслідки міграції, але й підвищити ефективність функціонування ринку праці. У довгостроковій перспективі це сприятиме формуванню стійкої, адаптивної та конкурентоспроможної економічної системи.

ВИСНОВОК

У результаті проведеного дослідження було здійснено комплексний теоретико-прикладний аналіз міграційних процесів в Україні та їх впливу на зайнятість населення у містах, що дозволило сформулювати цілісне уявлення про сучасні трансформації ринку праці в умовах підвищеної мобільності населення та глибоких соціально-економічних змін. Отримані результати дали змогу не лише узагальнити теоретичні підходи до дослідження міграції, але й виявити практичні аспекти її впливу на функціонування міських економік та зайнятість населення.

Проведене дослідження підтвердило, що міграційні процеси є одним із ключових чинників, які визначають сучасний стан і динаміку розвитку ринку праці. Вони виступають не лише формою територіального переміщення населення, а й важливим механізмом перерозподілу трудових ресурсів між регіонами та секторами економіки. У сучасних умовах роль міграції суттєво зростає, оскільки вона виступає інструментом адаптації економіки до кризових явищ, воєнних викликів та структурних змін.

У першому розділі було досліджено теоретичні засади аналізу міграційних процесів та їх впливу на зайнятість населення. Встановлено, що міграція є складним багатофакторним явищем, яке формується під впливом економічних, соціальних, демографічних та політичних чинників. Визначено основні види міграції, зокрема внутрішню, зовнішню трудову та вимушену, кожен із яких по-різному впливає на формування ринку праці. Обґрунтовано, що внутрішня міграція сприяє перерозподілу трудових ресурсів у межах країни, тоді як зовнішня міграція забезпечує інтеграцію національного ринку праці у глобальний економічний простір, але водночас може призводити до втрати трудового потенціалу.

Доведено, що вплив міграційних процесів на зайнятість має суперечливий характер. З одного боку, вони сприяють підвищенню економічної активності,

розвитку підприємництва та оптимізації розподілу робочої сили. З іншого боку, вони можуть викликати дисбаланси на ринку праці, спричиняти відтік кваліфікованих кадрів, поглиблювати регіональні диспропорції та знижувати ефективність використання трудового потенціалу.

У другому розділі здійснено ґрунтовний аналіз динаміки та структури міграційних процесів в Україні у 2022–2025 роках. Встановлено, що початок повномасштабної війни став переломним моментом, який спричинив безпрецедентне зростання масштабів міграції. Було зафіксовано значне збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб та зростання зовнішньої міграції, що призвело до суттєвого перерозподілу населення як всередині країни, так і за її межами.

Аналіз динаміки показав, що після різкого зростання у 2022 році міграційні процеси поступово стабілізуються, однак їх масштаби залишаються значними. Це свідчить про формування довгострокових тенденцій, які продовжують впливати на демографічну структуру населення, функціонування ринку праці та розвиток міст.

Структурний аналіз міграції дозволив встановити, що домінуючу роль відіграє внутрішня міграція, яка спрямована переважно до великих міст. Зовнішня трудова міграція зберігає значні масштаби, а вимушена міграція стала визначальним чинником сучасного етапу розвитку. Це призводить до концентрації населення у великих урбаністичних центрах та формування нової просторової структури розміщення трудових ресурсів.

Особливу увагу у дослідженні було приділено аналізу зайнятості населення у містах України з використанням геоінформаційних систем. Застосування GIS-технологій дозволило поєднати статистичні та просторові дані, що забезпечило більш глибоке розуміння територіальних особливостей зайнятості. У результаті було виявлено чіткі просторові закономірності, які характеризують сучасний стан ринку праці.

Встановлено, що найвищий рівень зайнятості характерний для найбільших міст України, таких як Київ, Львів, Дніпро та Одеса, які виступають центрами економічної активності та притягання міграційних потоків. У цих містах спостерігається висока концентрація підприємств, розвинена сфера послуг та значний попит на робочу силу, що сприяє підтриманню високого рівня зайнятості.

На прикладі міста Києва доведено, що концентрація міграційних потоків має комплексний вплив на ринок праці. З одного боку, приплив населення стимулює економічний розвиток, сприяє розширенню ринку праці, розвитку інноваційних секторів економіки та підвищенню економічної активності. З іншого боку, це призводить до посилення конкуренції за робочі місця, поширення неформальної зайнятості та зростання навантаження на міську інфраструктуру.

Також встановлено, що міграційні процеси спричиняють структурні зміни у зайнятості. Спостерігається зростання частки зайнятих у сфері послуг, інформаційних технологій, торгівлі та логістики, що відповідає сучасним тенденціям трансформації економіки. Водночас частка зайнятості у промисловості поступово скорочується.

Важливим елементом дослідження став аналіз фінансових показників діяльності підприємства як індикатора економічної активності та зайнятості. Встановлено, що зміни у структурі активів, доходів і витрат відображають процес адаптації бізнесу до умов економічної нестабільності. Зокрема, скорочення активів поєднується зі зростанням доходів і витрат, що свідчить про трансформацію бізнес-моделей. Збільшення чисельності працівників у динаміці підтверджує поступове відновлення попиту на робочу силу та адаптацію підприємств до нових умов.

У третьому розділі було здійснено оцінку впливу міграційних процесів на зайнятість населення у містах. Встановлено, що одним із ключових наслідків є дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили. У містах, які приймають значні потоки мігрантів, спостерігається перенасичення ринку праці, тоді як у містах з відтоком населення формується дефіцит трудових ресурсів.

Виявлено проблему невідповідності професійної структури робочої сили потребам економіки, що призводить до неефективного використання трудового потенціалу. Значна частина мігрантів змушена працювати на посадах, які не відповідають їх кваліфікації, що негативно впливає на продуктивність праці.

Крім того, встановлено тенденцію до поширення неформальної зайнятості та гнучких форм працевлаштування, що, з одного боку, сприяє швидшій адаптації населення до нових умов, а з іншого — знижує рівень соціального захисту працівників.

Окрему увагу приділено впливу зовнішньої трудової міграції, яка має суперечливий характер. З одного боку, вона зменшує рівень безробіття всередині країни та забезпечує надходження грошових переказів, що стимулюють внутрішній попит. З іншого боку, вона спричиняє відтік кваліфікованих кадрів та знижує трудовий потенціал економіки.

Дослідження показало, що міграційні процеси сприяють поглибленню територіальних диспропорцій, оскільки великі міста розвиваються швидшими темпами, тоді як менші міста стикаються з економічним спадом і скороченням зайнятості.

Аналіз державного та місцевого регулювання зайнятості дозволив встановити, що існуюча система має як позитивні результати, так і низку недоліків. До основних переваг належать розвиток інституцій ринку праці, реалізація програм підтримки зайнятості та впровадження цифрових інструментів. Водночас проблемами залишаються недостатня координація між рівнями управління, обмеженість ресурсів та невідповідність освітньої системи потребам ринку праці.

У ході дослідження обґрунтовано, що ефективна політика регулювання зайнятості повинна мати комплексний характер та включати заходи щодо стимулювання економічної активності, розвитку підприємництва, удосконалення професійної освіти, інтеграції внутрішньо переміщених осіб та розвитку цифрових форм зайнятості.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що міграційні процеси є складним і багатогранним явищем, яке суттєво впливає на зайнятість населення у містах України. Вони одночасно виступають як фактор економічного розвитку та як джерело нових викликів для ринку праці. Особливо яскраво це проявляється у великих містах, зокрема Києві, де поєднуються процеси економічного зростання, концентрації трудових ресурсів та зростання соціально-економічного навантаження.

Таким чином, досягнення мети дослідження підтверджує необхідність подальшого вдосконалення державної та місцевої політики у сфері зайнятості з урахуванням сучасних міграційних тенденцій. Реалізація комплексних заходів дозволить підвищити ефективність використання трудового потенціалу, забезпечити збалансований розвиток територій та створити умови для сталого соціально-економічного розвитку міст України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малиновська О. А. *Міграційна політика України: стан і перспективи*. – Київ: НІСД. – URL: <https://nam.kyiv.ua/files/publications/malynovska-olena.pdf> – с. 12–25. (дата звернення: 28.02.2026).
2. UNHCR. *Ukraine Refugee Situation*. – URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 28.02.2026).
3. Castles S., Miller M. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. – London: Macmillan Education, 1998. – URL: [https://sistem.nevsehir.edu.tr/bizdosyalar/f648ff93fe52d7f37e9cfe7cbb6bd7a5/The%20Age%20of%20Migration%20International%20Population%20Movements%20in%20the%20Modern%20World%20\(Stephen%20Castles%20Hein%20de%20Haas%20Mark%20J.%20Miller\).pdf](https://sistem.nevsehir.edu.tr/bizdosyalar/f648ff93fe52d7f37e9cfe7cbb6bd7a5/The%20Age%20of%20Migration%20International%20Population%20Movements%20in%20the%20Modern%20World%20(Stephen%20Castles%20Hein%20de%20Haas%20Mark%20J.%20Miller).pdf) – с. 15–40. (дата звернення: 01.03.2026).
4. Ravenstein E. *The Laws of Migration*. Journal of the Royal Statistical Society. – URL: <https://www.jstor.org/stable/2979181> (дата звернення: 01.03.2026).
5. Лібанова Е. М. *Зовнішні трудові міграції населення України*. – Київ. – URL: <https://dse.org.ua/arhcive/33/1.pdf> – с. 8–19. (дата звернення: 01.03.2026).
6. Позняк О. В. *Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і перспективи*. – с. 22–30. (дата звернення: 01.03.2026).
7. International Organization for Migration (IOM). *Migration Data Portal*. – URL: <https://www.migrationdataportal.org/> (дата звернення: 02.03.2026).
8. Державна служба статистики України. *Ринок праці України: статистичний збірник*. – Київ, 2024. – URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.03.2026).
9. International Labour Organization (ILO). *Employment and Labour Market Indicators*. – 2023. – URL: <https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@inst/>

- [documents/publication/wcms_865332.pdf](#) – с. 45–60. (дата звернення: 02.03.2026).
10. Smith A. *The Wealth of Nations*. – Oxford University Press, 2008. – URL: <https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf> – с. 55–70. (дата звернення: 05.03.2026).
 11. Keynes J. M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. – 2007. – URL: https://www.files.ethz.ch/isn/125515/1366_keynestheoryofemployment.pdf – с. 120–145. (дата звернення: 05.03.2026).
 12. Libanova E. *Labour Market and Employment in Ukraine*. – 2023. с. 30–56 (дата звернення: 05.03.2026).
 13. Malynovska O. *Migration and Labour Mobility in Ukraine*. – 2022. – URL: <https://niss-panorama.com/index.php/journal/article/view/144/144> (дата звернення: 07.03.2026).
 14. IOM. *Migration Trends in Ukraine 2023–2025*. – URL: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd12616/files/documents/2026-03/iom-ukraine-and-regional-response-2025-annual-report.pdf> (дата звернення: 07.03.2026).
 15. OECD. *International Migration Outlook 2023*. – URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/10/international-migration-outlook-2023_0faed233/b0f40584-en.pdf (дата звернення: 07.03.2026).
 16. UNHCR. *Ukraine Situation Report*. – 2024. – URL: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/Ukraine%20GR2024%20Situation%20Summary%20v3.pdf> (дата звернення: 07.03.2026).
 17. World Bank. *Migration and Development Brief*. – 2023. – URL: <https://bit.ly/wdr2023fullEN> (дата звернення: 11.03.2026).

18. IOM. *World Migration Report 2024*. – URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/msite/wmr-2024-interactive/> (дата звернення: 11.03.2026).
19. Державна служба статистики України. *Міграційний рух населення України*. – URL: <https://data.gov.ua/dataset/eaef8537-d1a4-4006-b3a0-52cd501b3ede/resource/ce5c74a7-c84b-43b4-8e73-261497431229/download/90-1-migratsiini-rukhn-naselennia-ukrayini-osib.xlsx> (дата звернення: 12.03.2026).
20. Libanova E. *The scale and consequences of forced migration of the population of Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation*. – URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/108/83> (дата звернення: 12.03.2026).
21. IOM. *Ukraine Internal Displacement Report*. – URL: <https://dtm.iom.int/ukraine> (дата звернення: 12.03.2026).
22. UNHCR. *Ukraine Situation: Population Displacement and Migration Trends*. – URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/download/120890#:~:text=As%20Ukraine%20advances%20recovery%20planning,5.3%20million%20in%20Europe%20alone> (дата звернення: 12.03.2026).
23. OECD. *Migration and labour market integration in Ukraine* – URL: <https://www.icmpd.org/file/download/64761/file/INTAKE-New-perspectives-Labour-Market-Integration-of-Displaced-Ukrainian-Women.pdf> (дата звернення: 15.03.2026).
24. Національний банк України. Інфляційний звіт (розділ «Ринок праці»). 2026 – URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2026-Q1.pdf?v=16 (дата звернення: 15.03.2026).
25. Longley P., Goodchild M. *Geographic Information Systems and Science* – URL: <https://ru.scribd.com/document/231411356/Geographic-Information-Systems-and-Science> (дата звернення: 17.03.2026).
26. Batty M. *The New Science of Cities*. – URL: https://www.researchgate.net/publication/266399878_The_New_Science_of_Citi

- es by Michael Batty *The Opinion of an Economist* – с. 30–50. (дата звернення: 17.03.2026).
27. OECD. *Migration and Local Labour Markets*. – 2025. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2025_ae26c893-en/full-report/recent-developments-in-international-migration-movements-and-labour-market-inclusion-of-immigrants_203de29e.html#chapter-d1e252-e6378d0dbd – с. 60–80. (дата звернення: 17.03.2026).
28. Український соціум. Зовнішня міграція українців до та після повномасштабної агресії (порівняльний аналіз) // 2023. – №1 (84). – URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/1-84-2023/zovnishnia-mihratsiia-ukraintsiv-do-ta-pislia-povnomasshtabnoi-ahresii-porivnialnyj-analiz/> (дата звернення: 17.03.2026).
29. Castles S., de Haas H., Miller M. *The Age of Migration*. – URL: [http://www.mcrg.ac.in/RLS_Migration/Reading_List/Module_D/16.%20Castles,%20Stephen,%20Mark%20J.%20Miller,%20The%20Age%20of%20Migration,%20International%20Population%20Movements%20in%20the%20Modern%20World-Macmillan%20Education%20UK%20\(1998\).pdf](http://www.mcrg.ac.in/RLS_Migration/Reading_List/Module_D/16.%20Castles,%20Stephen,%20Mark%20J.%20Miller,%20The%20Age%20of%20Migration,%20International%20Population%20Movements%20in%20the%20Modern%20World-Macmillan%20Education%20UK%20(1998).pdf) (дата звернення: 28.03.2026). (дата звернення: 20.03.2026).
30. Borjas G. *Labor Economics*. – URL: [https://www.kufunda.net/publicdocs/George%20J.%20Borjas%20-%20Labor%20Economics-McGraw-Hill%20\(2016\).pdf](https://www.kufunda.net/publicdocs/George%20J.%20Borjas%20-%20Labor%20Economics-McGraw-Hill%20(2016).pdf) (дата звернення: 28.03.2026). – с. 200–220. (дата звернення: 20.03.2026).
31. Європейська комісія. *Міграція та інтеграція ринку праці в Європі*. – URL: <https://docs.iza.org/dp14538.pdf> (дата звернення: 30.03.2026). – с. 10–25.
32. International Labour Organization. *Labour Migration and Employment Trends* – URL: <https://researchrepository.ilo.org/esploro/outputs/report/995684768902676/filesAndLinks?index=0> (дата звернення: 20.03.2026).
33. Національна академія статистики, обліку та аудиту. *Аналітична оцінка ринку праці України в умовах війни*. – URL:

- <https://irb.nasoa.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8b6c6849-991f-492a-b2dd-59af47d265bc/content> (дата звернення: 21.03.2026).
34. Міністерство економіки України. *Аналітичний звіт щодо зайнятості населення в умовах воєнного стану.* – 2024. – URL: <https://me.gov.ua/view/b658f2bb-6f94-406a-8d0b-01b83c624f8b> (дата звернення: 21.03.2026).
 35. International Labour Organization. *Ukraine Labour Market Review.* – URL: <https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-04/DWCP%20Ukraine%202020-2024.pdf> (дата звернення: 22.03.2026). – С. 20–44.
 36. ICMPD. *Migration Outlook Eastern Europe and Central Asia. 2024* – URL: <https://www.icmpd.org/file/download/60848/file/ICMPD%2520Migration%2520Outlook%2520EECA%25202024.pdf> (дата звернення: 22.03.2026).
 37. IOM. *Internal Displacement Report: Ukraine.* – 2024. – URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-18-october-2024> (дата звернення: 22.03.2026).
 38. OECD. *Migration and Local Labour Markets.* – 2023. – URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/10/international-migration-outlook-2023_0faed233/b0f40584-en.pdf (дата звернення: 24.03.2026). – с. 70–90.
 39. European Commission. *Labour Mobility and Employment Trends.* – 2024. – URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/8600d9e5-504c-40c8-b1c4-d452a2a0fec7_en?filename=dp241_en.pdf (дата звернення: 24.03.2026).
 40. UNDP. *Human Development Report: Ukraine.* – 2023. – URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf> (дата звернення: 24.03.2026).
 41. Національний банк України. *Інфляційний звіт.* – 2024. – URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q4.pdf?v=16 (дата звернення: 27.03.2026). – С. 25–40.

42. Державна служба зайнятості України. *Огляд ринку праці та працевлаштування ВПО*. – 2026. – URL: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> (дата звернення: 27.03.2026).
43. UNHCR. *Ukraine Situation Report*. – 2025. – URL: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-01/Ukraine%20Situation%202025.pdf> (дата звернення: 27.03.2026). – с. 10–30.
44. Центр економічної стратегії. *Міграція та економіка України*. – 2023. – URL: <https://ces.org.ua/who-are-ukrainian-refugee-research/> (дата звернення: 27.03.2026).
45. Київська школа економіки. *Аналіз ринку праці під час війни*. – 2026. – URL: https://institute.kse.ua/wp-content/uploads/2026/03/ukraine_human_capital_chartbook_eng_march_2026.pdf (дата звернення: 28.03.2026). – С. 20–45.
46. Міністерство економіки України. *Політика зайнятості населення*. – URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/408ec3c5-e7cf-4a36-8e88-fe66349b32a0?lang=uk-UA&title=NovaDerzhavnaPolitikaNaRinkuPratsiUkrainiUriadZatverdivStrategiiuZainiatostiNaselenniaDo2030-Roku> (дата звернення: 28.03.2026).
47. Державна служба зайнятості України. *Ринок праці в умовах воєнного стану* [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rynok-pratsi-v-umovakh-povnomasshtabnoi-viiny-rezultaty-natsionalnoho-doslidzhennia-ta-prohnoz-na-2026-rik> (дата звернення: 29.03.2026).
48. World Bank. *Ukraine Employment Support Program*. – URL: <https://www.worldbank.org/uk/programs/urtf/overview> (дата звернення: 31.03.2026).
49. Державна служба статистики України – динаміка міграції в Україні. – URL: https://dmsu.gov.ua/assets/files/statistic/year/2025_12.pdf (дата звернення: 31.03.2026).
50. OECD. *Local Job Creation Policies*. – URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/11/job->

[creation-and-local-economic-development-2024_01a245c1/83325127-en.pdf](#)

(дата звернення: 31.03.2026).

51. European Commission. *Labour market policies database* [Електронний ресурс]. – URL: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/analysis-evaluation-impact-assessment-and-databases/databases-and-indicators/labour-market-policies-lmp-database_en (дата звернення: 31.03.2026).
52. UNDP. *Labour Market Recovery Ukraine* [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/sylni-instytutsiyyi-rynku-pratsi-kompleksne-osuchasnennya-derzhavnoyi-sluzhby-zaynyatosti-ta-provayderiv-profesiynoyi-osvity> (дата звернення: 31.03.2026).
53. Міністерство економіки України. *Стратегія зайнятості населення до 2030 року*. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2026-%D1%80#Text> (дата звернення: 31.03.2026).
54. Журнал «Демографія та соціальна економіка». – URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/issue/view/26/36> (дата звернення: 31.03.2026).
55. World Bank. *Jobs and Economic Recovery in Ukraine* – URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022026094036395/pdf/P514499-22f93f3a-4278-42bc-b907-db9553d12069.pdf> (дата звернення: 31.03.2026).
56. International Labour Organization. *Skills and Migration Report*. – 2024. – URL: <https://www.ilo.org/skills-migrant-workers#:~:text=Important%20avenues%20of%20intervention%20comprise,labour%20standards%20on%20labour%20migration> (дата звернення: 31.03.2026).
57. UNHCR. *Displacement and Employment in Ukraine*. – 2024. – URL: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/Ukraine%20ARR%202024.pdf> (дата звернення: 31.03.2026). – С. 25–40.
58. OECD. *Employment Outlook 2023: The Future of Work*. – URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/07/oecd->

[employment-outlook-2023_904bcef3/08785bba-en.pdf](#) (дата звернення: 31.03.2026).

59. European Commission. *Regional Labour Market Development: Annual Review Report 2024*. – URL: <https://op.europa.eu/webpub/empl/lmwd-annual-review-leaflet-2024/> (дата звернення: 31.03.2026).
60. International Organization for Migration. *IOM Ukraine Annual Report 2024*. – URL: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd12616/files/country/Ukraine/iom-ukraine-annual-report-2024.pdf> (дата звернення: 31.03.2026).– с. 5–20.

Метадані

ДОКУМЕНТ

Заголовок

«Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах»

Автор

Варвянська Ксенія Ігорівна

Науковий керівник / Експерт

канд. екон. наук, доцент Шевчук Оксана
Василівна

ІД документу

333748848

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
KNEU

підрозділ

кафедра регіоналістики і туризму

ЗВІТ

Дата звіту

5/4/2026

Дата редагування

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

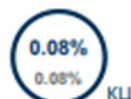
Довжина фраз для коефіцієнта подібності 2

КП 2

12253

Кількість слів

КЦ

98112

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	🔍	0
Інтервали	⏸	0
Мікропробіли	⏸	4
Білі знаки	🔍	0
Парафрази (SmartMarks)	🔍	2

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)

КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ СЛІВ
(ФРАГМЕНТІВ)

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВІДНОВЛЕННЯ МІСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ: ПРОЄКТНИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах відновлення України питання модернізації міської інфраструктури набуває особливої актуальності. Руйнування житлового фонду, транспортних систем та інженерних мереж зумовлює необхідність застосування інноваційних підходів до їх відбудови.

Розвиток міських територій повинен базуватися на комплексному поєднанні економічних, соціальних та просторових рішень [1, с. 34–36]. Одним із ключових інструментів реалізації таких підходів є проєктне управління. За визначенням американського дослідника у сфері проєктного менеджменту Г. Керцнера, проєктний підхід забезпечує досягнення цілей у межах обмежених ресурсів і часу шляхом чіткої координації процесів [2, с. 15]. Його застосування у сфері відновлення інфраструктури дозволяє підвищити ефективність управління, зменшити ризики та забезпечити контроль за реалізацією проєктів.

У контексті відновлення міської інфраструктури проєктний аспект реалізується у впровадженні конкретних інфраструктурних проєктів, зокрема реконструкції житлового фонду, модернізації транспортних систем та оновлення інженерних мереж. Кожен із таких проєктів має чітке розуміння про цілі, обмежені ресурси, терміни виконання та очікувані результати, що забезпечує ефективність і керованість процесу відбудови. Прикладом застосування ефективного проєктного управління є досвід Польщі, де впродовж 2007–2013 рр. за рахунок структурних фондів ЄС було інвестовано понад 67 млрд євро у розвиток інфраструктури, що реалізовувалося через систему проєктного управління та забезпечило модернізацію транспортної й міської мережі. Такий підхід може бути адаптований до умов відбудови України. За оцінками World Bank, загальні потреби України у відновленні перевищують 400 млрд дол. США, що підкреслює масштабність завдань та необхідність застосування проєктного підходу [6].

Важливим напрямом інноваційного відновлення є впровадження цифрових технологій. Як підкреслює британський вчений у галузі урбаністики М. Батті, використання цифрових моделей міста та геоінформаційних систем дозволяє моделювати розвиток міських систем і прогнозувати їх зміни та оптимізувати використання ресурсів [3, с. 78–80]. Це сприяє підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень.

Крім того, значну роль відіграють енергоефективні рішення, які забезпечують зниження витрат та підвищення якості функціонування інфраструктури. За дослідженнями Міжнародного енергетичного агентства, впровадження сучасних технологій у будівництві сприяє суттєвому зниженню рівня енергоспоживання [4].

Особливе значення має розвиток транспортної інфраструктури, що є основою економічної активності міст. Як зазначає відомий британський урбаніст П. Холл, ефективна транспортна система сприяє розвитку економічних зв'язків та підвищенню конкурентоспроможності міст [5, с. 112–114]. Інноваційні підходи у цій сфері включають впровадження інтелектуальних транспортних систем і розвиток сталої мобільності

Важливим аспектом є також залучення інвестиційних ресурсів. За даними Світового банку, використання механізмів публічно-приватного партнерства є одним із найефективніших інструментів фінансування інфраструктурних проєктів [6]. Це дозволяє забезпечити стабільність фінансування та підвищити якість реалізації проєктів.

Отже, інноваційні підходи до відновлення міської інфраструктури в Україні повинні базуватися на поєднанні проєктного управління, цифрових технологій та сучасних інженерних рішень. Їх застосування сприяє формуванню ефективного міського середовища та створює передумови для сталого розвитку міст.

Література:

1. Бойко-Бойчук О. В. Світові тенденції розвитку міст і зарубіжний досвід вирішення проблем міського соціально-економічного розвитку. — 2011. https://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2011/24.pdf (дата звернення: 16.04.2026).
2. Kerzner H. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling. — New York: Wiley, 2017. <https://download.e-bookshelf.de/download/0009/5864/93/L-G-0009586493-0018377107.pdf> (дата звернення: 16.04.2026).
3. Batty M. The New Science of Cities. — Cambridge: MIT Press, 2013. https://www.researchgate.net/profile/Jacques-Francois-Thisse/publication/266399878_The_New_Science_of_Cities_by_Michael_Batty_The_Opinion_of_an_Economist/links/5f15cc8e4585151299aaf0bb/The-New-Science-of-Cities-by-Michael-Batty-The-Opinion-of-an-Economist.pdf?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InByb2ZpbGUlLCJwYWdlIjoicHVibGljYXRpb24ifX0 (дата звернення: 16.04.2026).
4. International Energy Agency. Energy Efficiency 2022. — Paris, 2022. https://trackingsdg7.esmap.org/sites/default/files/download-documents/sdg7-report2022-ch4-energy_efficiency.pdf (дата звернення: 16.04.2026).
5. Hall P. Cities of Tomorrow. — Oxford: Blackwell, 2014. <https://download.e-bookshelf.de/download/0002/4020/46/L-G-0002402046-0007909061.pdf> (дата звернення: 16.04.2026).
6. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA). — 2023. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf> (дата звернення: 16.04.2026).

ЗГОДА

на обробку персональних даних

Я, Варвянська Ксенія Ігорівна, народилася «21» квітня 2005 року, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Економіка міста та урбаністика», кафедри регіоналістики і туризму, очної (денної) форми навчання, факультету маркетингу, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року № 2297-УІ, шляхом підписання цього тексту, даю згоду Київському національному економічному університету імені Вадима Гетьмана та Міністерству освіти і науки України на:

- обробку моїх персональних даних: прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, місце та форму навчання, з метою забезпечення реалізації адміністративно-правових відносин, відносин у сфері бухгалтерського і податкового обліку, пов'язаних зі здійсненням заходів щодо виявлення та запобігання академічному плагіату;
- зберігання кваліфікаційної роботи в електронному архіві Університету (iRKNEU), розміщення її в бібліотечних репозитаріях та в інформаційних базах даних, що використовуються для перевірки робіт на наявність академічного плагіату.

Мої персональні дані, на обробку яких я даю цю згоду, можуть бути передані третім особам тільки у випадках, передбачених законодавством України.

«___» _____ 2025 року

(підпис)

Варвянська К.І.

(прізвище та ініціали)

Супровідна інформація **
до кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти
для її передачі до Наукової бібліотеки імені М. В. Довнар-Запольського

Автор (прізвище ім'я, по батькові (повністю), (мовою оригіналу та англ. мовою)	Варвянська Ксенія Ігорівна Varvianska Kseniia
Назва кваліфікаційної роботи (мовою оригіналу та англ. мовою)	Міграційні процеси в Україні та їх вплив на зайнятість у містах Migration processes in Ukraine and their impact on employment in cities
Ключові слова (5-7) (мовою оригіналу та англ. мовою)	міграційні процеси в Україні, зайнятість у містах, внутрішня міграція, зовнішня міграція, ринок праці, безробіття, трудові ресурси, міська економіка, міграційні потоки, GIS-аналіз. migration processes in Ukraine, employment in cities, internal migration, external migration, labor market, unemployment, labor resources, urban economy, migration flows, GIS analysis.
Науковий керівник (прізвище, ім'я, по батькові (повністю) (мовою оригіналу та англ. мовою)	Шевчук Оксана Василівна Shevchuk Oksana
Факультет, випускова кафедра (мовою оригіналу та англ. мовою)	Факультет маркетингу, кафедра регіоналістики і туризму Faculty of Marketing, Department of Regional Studies and Tourism
Освітня програма (мовою оригіналу та англ. мовою)	Економіка міста та урбаністика The Economy of the City and Urban Studies
Мова (основна мова матеріалу)	Українська
Рівень вищої освіти (перший (бакалаврський), другий (магістерський))	Перший (бакалаврський)
Дата захисту	«9» червня 2026 р.